

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ННІ лісового і садово-паркового господарства

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

**Завідувач кафедри
ландшафтної архітектури та
фітодизайну
проф. Олена КОЛЕСНІЧЕНКО**

«___»_____2026 р

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Застосування ландшафтних прийомів у створенні фотозон для
об'єктів рекреації»**

Спеціальність 206 – Садово-паркове господарство

Гарант освітньої програми

кандидат с.-г. наук, доцент

Олеся ПІХАЛО

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

кандидат біол. наук, доцент

Ірина СИДОРЕНКО

Виконала

_____ **Ірина ЮРЧУК**

КИЇВ – 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ННІ лісового і садово-паркового господарства**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри
ландшафтної архітектури та
фітодизайну
проф. _____ Олена КОЛЕСНІЧЕНКО**

“ ____ ” _____ 2025 р.

**З А В Д А Н Н Я
на виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студентці
Юрчук Ірині Олександрівні**

Спеціальність _____ 206 – Садово-паркове господарство

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи «Застосування ландшафтних прийомів у створенні фотозон для об'єктів рекреації»

затверджена наказом ректора НУБіП України від «21» листопада 2025 р. № 2855 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 1.06.2026 р.

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи: літературні джерела, наукові публікації, інтернет-джерела, матеріали фотофіксації та аналіз сучасних фотозон.

Перелік питань, які потрібно розробити:

- проаналізувати сучасні підходи до створення фотозон у природному середовищі;
- дослідити вплив рельєфу, водних об'єктів та рослинності на формування фотозон;
- охарактеризувати ландшафтні прийоми організації фотозон;
- визначити технологічні особливості їх облаштування.

Перелік графічних документів: ілюстративні матеріали та візуалізації прикладів фотозон.

Дата видачі завдання «11» листопада 2025 р.

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи _____ доц., к. б. н. Ірина СИДОРЕНКО

РЕФЕРАТ

Бакалаврська кваліфікаційна робота містить вступ, чотири розділи, висновки, 3 таблиці, ілюстрації, список використаних джерел літератури. Загальний обсяг роботи складає 72 сторінки.

У першому розділі подано теоретичні засади формування фотозон у ландшафтному середовищі. Розглянуто специфіку ландшафтної фотозйомки, основні принципи створення фотозон та проаналізовано сучасні підходи до їх проектування в природному середовищі.

Другий розділ присвячено дослідженню впливу ландшафтних умов на особливості формування фотозон. Проаналізовано роль рельєфу території, водних об'єктів та рослинності у створенні виразних, функціональних і привабливих просторів для фотозйомки.

У третьому розділі розглянуто основні ландшафтні прийоми у формуванні фотозон. Досліджено можливості використання геопластики рельєфу, водних елементів, малих архітектурних форм та рослинних композицій для створення гармонійного середовища.

Четвертий розділ присвячено технологічним особливостям облаштування фотозон. Розглянуто застосування освітлення, особливості влаштування водних елементів, використання інертних матеріалів та модульних конструкцій у сучасному ландшафтному проектуванні.

Практичне значення роботи полягає у систематизації ландшафтних прийомів і технологічних рішень, які можуть бути використані ландшафтними архітекторами, дизайнерами середовища та власниками територій для створення естетично привабливих, функціональних і довговічних фотозон.

Ключові слова: фотозона, ландшафтний дизайн, ландшафтна архітектура, геопластика рельєфу, водні об'єкти, рослинні композиції, малі архітектурні форми, освітлення, природне середовище, рекреаційний простір.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФОТОЗОН У ЛАНДШАФТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	8
1.1. Специфіка ландшафтної фотозйомки у природному середовищі	8
1.2. Основні принципи формування фотозон у ландшафтному дизайні.....	12
1.3. Аналіз сучасних підходів до створення фотозон у природному середовищі	17
РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ЛАНДШАФТНИХ УМОВ НА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОТОЗОН	24
2.1. Формування фотозон з урахуванням рельєфу території.....	24
2.2. Роль водних об'єктів в організації фотозон	28
2.3. Особливості створення фотозон у середовищі з домінуванням рослинності	32
РОЗДІЛ 3. ЛАНДШАФТНІ ПРИЙОМИ У ФОРМУВАННІ ФОТОЗОН.....	37
3.1. Використання рельєфу та прийомів геопластики при створенні фотозон.....	37
3.2. Застосування водних елементів у фотозонах	42
3.3. Використання малих архітектурних форм у проєктуванні фотозон	46
3.4. Рослинні композиції у створенні фотозон.....	50
РОЗДІЛ 4. ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛАШТУВАННЯ ФОТОЗОН.....	56
4.1. Використання освітлення у фотозонах.....	56
4.2. Особливості влаштування водних елементів	60
4.3. Технології застосування інертних матеріалів	62
4.4. Облаштування модульних конструкцій.....	64
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі візуальна комунікація та створення естетично привабливого середовища набувають дедалі більшого значення. Розвиток соціальних мереж, зокрема Instagram, TikTok та Pinterest, сформував новий запит суспільства на створення «фотогенічних» просторів. Фотозони перестали бути тимчасовими конструкціями для святкових заходів і трансформувалися у повноцінний елемент ландшафтного дизайну, рекреаційних зон парків, готельних комплексів та приватних садів.

Однак, незважаючи на високий попит, багато фотозон створюються без урахування законів композиції, особливостей природного середовища та психології сприйняття простору. Використання суто декоративних, часто штучних елементів без інтеграції в ландшафт призводить до дисгармонії. Саме тому виникає потреба у систематизації ландшафтних прийомів (геопластика, використання водойм, рослинних композицій, малих архітектурних форм) для проєктування гармонійних та видовищних фотозон.

Мета роботи – обґрунтувати та систематизувати основні ландшафтні прийоми у проєктуванні фотозон залежно від умов середовища та технологічних особливостей облаштування.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

1. Визначити специфіку ландшафтної фотозйомки та основні принципи формування фотозон у природному середовищі.
2. Проаналізувати вплив рельєфу, водних об'єктів та рослинності на особливості організації фотозон.
3. Дослідити ефективні ландшафтні прийоми (геопластика, водні елементи, МАФ, рослинні композиції) для створення фотозон.
4. Розглянути технологічні аспекти облаштування фотозон (освітлення, водні споруди, інертні матеріали, модульні конструкції).

Об'єкт дослідження – процес формування фотозон у відкритих ландшафтах урбанізованих та природних територій.

Предмет дослідження – сукупність ландшафтних прийомів та технологічних рішень, що забезпечують високу естетичну та фотографічну якість простору.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використано комплексний підхід, що включає: аналіз науково-методичної літератури; метод порівняльного аналізу сучасних вітчизняних та зарубіжних проектів фотозон; метод систематизації та класифікації ландшафтних прийомів. Візуалізації дизайнерських рішень розроблено в професійному растровому графічному редакторі для iPad, створеного спеціально для малювання та цифрової ілюстрації Procreate, версія 5.4.10.

Практичне значення отриманих результатів. Розроблені рекомендації можуть бути використані ландшафтними архітекторами, дизайнерами середовища та власниками територій для створення конкурентоспроможних, естетично привабливих та довговічних фотозон, що органічно вписуються в ландшафт.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФОТОЗОН У ЛАНДШАФТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

1.1. Специфіка ландшафтної фотозйомки

Поширеною помилкою є твердження, що для створення фотозони достатньо встановити лавку біля декоративної рослинності або арку посеред відкритого простору. На практиці такі об'єкти не привертають уваги відвідувачів, а отримані фотографії характеризуються низькою виразністю та відсутністю просторової глибини. Причина цього явища полягає в тому, що природне середовище функціонує за власними закономірностями, які обов'язково мають враховуватися під час проєктування фотозони.

Ландшафтна фотозйомка являє собою не просто фотографування на тлі природних об'єктів, а складну взаємодію трьох основних компонентів: об'єкта зйомки (людини-моделі), просторового середовища (ландшафту) та суб'єкта зйомки (фотографа або власника мобільного пристрою). Якщо простір не сприяє пошуку вдалого ракурсу або освітлення є недостатньо оптимальним, реалізація задуму стає неможливою. Отже, ландшафтний дизайнер, який проєктує фотозону, повинен володіти знаннями з фотографії. У сучасних наукових посібниках наголошується, що розуміння оптичних законів, характеру освітлення та композиційних принципів є для фахівця з дизайну середовища настільки ж важливим, як і знання асортименту рослин [16].

Першою специфічною рисою ландшафтної фотозйомки є мінливість природного освітлення. На відміну від студійних умов, де штучне джерело світла забезпечує стабільні параметри освітленості протягом тривалого часу, у природному середовищі сонце постійно змінює своє положення. Те, що о 10-й годині ранку виглядає як м'яке проміння, що проникає крізь крону дерев, опівдні трансформується у контрастні світлові плями та глибокі тіні на обличчі моделі. О

16-й годині світло знову набуває теплого золотистого відтінку, а за хмарної погоди воно стає розсіяним і м'яким, хоча й дещо тьмяним.

Таблиця 1.1

Характер освітлення фотозони залежно від часу доби та погоди

Час доби / умови	Напрямок світла	Ефект на знімку	Рекомендації для проєктування
1	2	3	4
Ранок (8:00 – 10:00)	Бокове, низьке	Довгі тіні, теплі тони	Орієнтувати головні об'єкти на схід/захід
Полудень (11:00 – 14:00)	Верхнє, жорстке	Контрастні тіні, «чорні очі»	Передбачити навіси, альтанки, густі дерева
Вечір (16:00 – 18:00)	Бокове, золотаве	М'який контраст, гарне опрацювання текстур	Розкривати композицію на західну сторону
Хмарно	Розсіяне	Рівне, без тіней	Акцент на кольорові плями та форми

Джерело: складено автором на основі [4, 16]

Як демонструє табл. 1.1, створення фотозони, яка б залишалася ідеальною в будь-який момент часу, є неможливим завданням, однак у проєкт можна закласти принцип варіативності. Прикладом такої варіативності може слугувати встановлення легкої напівпрозорої альтанки для захисту від полуденного сонця або планування доріжок таким чином, щоб у різний час доби відвідувач мав змогу підходити до фотозони з різних боків [21].

Другою специфічною рисою ландшафтних фотозон є сезонність. Весною спостерігається активне цвітіння рослин із яскравою соковитою зеленню, влітку рослинність досягає пишноти, однак може вигоряти під впливом сонячних променів, восени з'являється буйство червоних та жовтих кольорів, але листя швидко опадає, а взимку домінують графічні контури гілок та сніговий покрив. Якщо фотозона створюється для парку, який функціонує цілий рік (або принаймні з травня по жовтень), необхідно продумати її візуальний вигляд у різні місяці. Наприклад, у відомому парку з англійськими будиночками під Києвом дизайнери використали велику кількість хвойних кущів – ялівець та туї – які зберігають зелене забарвлення навіть у листопаді [20]. Натомість поля з лавандою

функціонують лише півтора місяця, після чого їх викошують, і на місці колишньої краси залишається голе поле.

На рис. 1.1 наведено приклад однієї фотозони в чотирьох сезонних станах: весна, літо, осінь, зима. Добре видно, що основа композиції (дерев'яна арка, доріжка, великі камені) зберігає свою функціональність протягом усього року, тоді як рослинне наповнення змінюється залежно від сезону.

Рис. 1.1. Сезонна трансформація фотозони з дерев'яною аркою та трав'яним покривом (розроблено автором)

Третя специфічна риса – це потреба в «кадрах у кадри». Професійні фотографи знають, що глядачеві цікаво дивитися на знімок, якщо в ньому є шари: передній план (якась гілка, трава, камінь), середній (модель), дальній (небо, ліс на горизонті). У студії це імітують декораціями, у природі можна використати реальні об'єкти. Наприклад, гілки дерев, що звисають зверху – вони створюють природну «раму» для портрета. Або висока трава на передньому плані, розмита на фото, дає відчуття глибини. Тому при проектуванні фотозони треба думати не тільки про те, де стоятиме людина, але й про те, звідки її зніматимуть. Бажано передбачити дві-три точки зйомки, зробити невеличкі майданчики для фотографа, навіть якщо це просто кілька плиток у траві [1].

Четверта особливість пов'язана з психологією. Людина, яка потрапляє в красиве природне місце, часто губиться: куди стати, куди подіти руки, як повернути голову. Фотозона має підказувати ці рухи. Якщо це лава – її форма має провокувати сісти боком, трохи повернувшись. Якщо це арка – вона має бути такою глибини, щоб людина могла стати всередину або трохи попереду. Дослідження з психології сприйняття простору показують, що найкращі кадри отримують там, де є чіткі «якорі» для моделі – конкретні місця, куди варто стати [21]. Тому в хороших фотозонах завжди є позначений центр – камінь, колода, спеціальна платформа. Людина бачить це місце і підсвідомо розуміє: «мені треба стати тут».

П'ятою специфічною рисою назвемо фон. У студії фон – це папір або тканина, яку можна замінити за п'ять хвилин. У природі фон – це те, що насправді знаходиться за спиною моделі. Це може бути ставок, лісосмуга, сусідня будівля чи сміттєвий бак. Останнє – часта помилка дешевих фотозон: квітуча арка стоїть, а за нею видно бетонну огорожу або металевий сарай. На знімку це виглядає жахливо. Дизайнер має завжди перевіряти, що потраплятиме в кадр на різних фокусних відстанях. Якщо фон поганий – його треба або прибрати, або сховати за щільною рослинністю, або створити додатковий шар (наприклад, поставити шпалеру з ліан). У парку «Eva Park» цей принцип реалізований дуже чітко: кожна локація має свій замкнений мікрооб'єм, де з якої точки не знімай, у кадр не потрапляє нічого зайвого [29].

Красива фотозона на скелі або серед високої мокрої трави – це гарно на картинці, але на практиці туди ніхто не піде, тому що страшно чи ніяково. Варто пам'ятати, що більшість відвідувачів – не альпіністи. Вони приходять у взутті на підборах або з дітьми. Тому навіть найефектніша геопластична форма має бути доступною: доріжки, сходишки, містки, неслизьке покриття. Про це пишуть і Крижановська з Вотіновим: будь-який ландшафтний об'єкт повинен мати «екологію руху», тобто бути зручним і безпечним для пересування [16].

Отже, специфіка ландшафтної фотозйомки вимагає від дизайнера комплексного підходу. Треба врахувати світло (ранок, день, вечір), сезон (весна,

літо, осінь, зима), шари композиції (передній, середній, дальній), психологію моделі (куди стати, куди дивитися), чистоту фону та зручність доступу. Лише тоді фотозона працюватиме: люди будуть охоче фотографуватися, світлини виходитимуть вдалими, а парк чи садиба стануть популярними. Як показує практика, ігнорування навіть одного з цих аспектів робить проєкт провальним.

1.2. Основні принципи формування фотозон у ландшафтному дизайні

При спогляданні вдалої фотозони створюється враження спонтанності та природності композиції. Однак за такою візуальною простотою стоїть ґрунтовна аналітична робота. Досвідченими ландшафтними архітекторами сформульовано низку принципів, дотримання яких дозволяє перетворити простір на фотостудію просто неба.

Найважливішим принципом є цілісність композиції. Він передбачає, що фотозона не повинна сприйматися як сторонній об'єкт, штучно впроваджений у ландшафт. Саме таке порушення часто спостерігається в нових парках: величезне бетонне серце або яскраво-рожева рамка посеред звичайного газону існують без жодного зв'язку з оточенням, нагадуючи тимчасову декорацію, залишену після свята. Правильний підхід полягає в тому, що фотозона органічно виростає з ландшафту: матеріали повторюють наявні, кольори перегукуються з природним середовищем. Наприклад, у парку, розташованому в сосновому лісі, доречною буде арка з грубообробленої соснової деревини, тоді як білий пластик виглядатиме чужим. Як зазначає Білоус, у садово-парковому мистецтві гармонія досягається тоді, коли штучне не перебиває природне, а підкреслює його [1].

Другий принцип – багат шаровість простору. Про це вже трохи згадувалося в попередньому підрозділі, але тут варто зупинитися детальніше. Будь-який знімок – це двовимірна картинка, але людське око любить глибину. Щоб створити відчуття об'єму на фото, потрібні плани. Найпростіший прийом: на передньому плані пустити рослини, які дадуть легке розмиття, на середньому – головний

об'єкт, на дальньому – щось цікаве (горизонт, дерева, захід сонця). У фотозонах, створених за цим принципом, людина ніколи не стоїть просто «на тлі чогось». Вона завжди вписана в середовище. У табл. 1.2 показано, як різні елементи фотозони можуть працювати на різних планах.

Таблиця 1.2

Розподіл елементів фотозони за планами композиції

План	Що розміщується	Функція на знімку	Приклади
1	2	3	4
Передній	Низькорослі рослини, камені, декоративна трава	Створення глибини, «рама» кадру	Очитки, злаки, мохи, галька
Середній	Модель, головний арт-об'єкт, лава	Головний смисловий центр	Людина, арка, скульптура, альтанка
Дальній	Високі дерева, водойма, небо, пагорб	Фон, атмосфера, перспектива	Сосни, ставок, обрій

Джерело: складено автором на основі [12, 16]

Багатошаровість важлива ще й тому, що робить фотозону цікавою для різних типів зйомки. На широкий кут можна взяти весь план – і буде епічний кадр. На портретний об'єктив середній план виділиться, а передній і дальній гарно розмиються. І навіть на телефон (де зазвичай стоїть ширококутний об'єктив) людина зможе отримати глибину, якщо підійде ближче до передньопланових рослин.

Третій принцип – принцип виокремлення головного. У хорошій фотозоні завжди зрозуміло, куди дивитися. Немає хаосу з деталей, які змагаються за увагу. Це не означає, що фотозона має бути бідною. Навпаки, вона може бути насиченою, але в ній обов'язково є один або два акценти, а все інше – їх підтримує. Наприклад, якщо ви створюєте квітучу арку, то головним є саме цвітіння, а не ковані завитки на ній. Якщо головним є панорамний вид на долину – то не треба поруч ставити величезну скульптуру, яка цей вид перекриє. Дизайнер має постійно ставити собі запитання: «Що тут головне?» і безжально прибирати зайве. Відомий ландшафтний дизайнер Піт Удольф (до речі, про нього є цікава стаття

[7]) завжди говорить: якщо ви не можете пояснити, навіщо цей елемент у композиції, його там не повинно бути.

На рис. 1.2 показано приклад фотозони, де принцип виокремлення головного реалізовано вдало. Тут головний об'єкт – велике кругле дзеркало в дерев'яній рамі. Все інше (трав'янисті рослини навколо, вимощена доріжка) лише підкреслює його, але не відволікає. Дзеркало додатково працює як інтерактивний елемент – люди люблять фотографуватися у віддзеркаленні.

Рис. 1.2. Фотозона з домінуючим об'єктом (дзеркалом) у парку сучасного ландшафтного дизайну (розроблено автором)

Четвертий принцип – контраст і нюанс. Це взагалі основа будь-якої композиції. Контраст привертає увагу: світле і темне, високе і низьке, шорстке і гладке. У фотозоні контрастні рішення дають драматичні, виразні кадри. Наприклад, біла сукня моделі на тлі темно-зелених туй, або червона лава на тлі луку. Але важливо не переборщити. Нюанс – це ледь помітна різниця, яка заспокоює око і додає глибини. У межах однієї фотозони добре мати і те, й інше. Помітна різниця між текстурами (наприклад, грубий камінь і ніжний мох) працює

на контрасті, а плавні переходи кольорів у квітнику – це вже нюанс. Крижановська з колегами у своєму підручнику детально розбирають цю тему: контрастний підбір рослин дає ефектний вигляд здалеку, а нюансний – цікаво розглядати зблизька [16].

П'ятий принцип – масштабність і пропорції. Фотозона має бути розрахована на людину. Це твердження видається очевидним, однак на практиці часто трапляються величезні конструкції, поряд із якими людина візуально «губиться», або, навпаки, надто малі лавки, що не дозволяють розміститися двом особам. Ключове правило полягає в проєктуванні фотозони під конкретну цільову аудиторію. Для сімейного парку передбачаються простори майданчики, здатні вмістити дитину та коляску. Для романтичного місця, призначеного для пар, достатньо невеликого куточка на двох. Висота об'єктів також суттєво впливає на якість знімків: надто висока арка «відрізатиме» обличчя на фотографії, а надто низька змушуватиме присідати. Оптимальною висотою для вертикальної фотозони, згідно зі спостереженнями практиків, є 2,2-2,5 метра – це забезпечує можливість вільного розміщення людини середнього зросту в кадрі на повний зріст [6].

Шостий принцип – мобільність і трансформація. Не всі фотозони мають бути статичними. Сьогоднішні тенденції показують, що все більше замовників хочуть елементи, які можна міняти залежно від події. Наприклад, для весільної фотосесії – одні декорації, для дитячого свята – інші. Технологічно це вирішується за допомогою модульних конструкцій, змінних драпіровок, знімних елементів. У Китаї, до речі, дуже популярний формат «сезонних фотозон», де кожні два-три місяці повністю оновлюють наповнення, залишаючи лише каркас. Це економічно вигідно і підтримує інтерес відвідувачів. У нашій країні поки що це рідкість, але проєкти на кшталт парку з англійськими будиночками вже рухаються в цьому напрямку – там деякі інсталяції замінюють залежно від сезону [20].

Сьомий принцип – інтерактивність. Сучасна людина не хоче просто стояти «стовпчиком» біля красивої стіни. Їй хочеться взаємодіяти з простором: сісти,

притулитися, взяти щось у руки, пройти крізь щось, гойднутися на гойдалці, зазирнути в дзеркало. Чим більше об'єкт провокує дію, тим живішими будуть фото. Тому зараз такі популярні підвісні крісла, гойдалки, гігантські рамки, в які можна стати, сходи, якими треба піднятися, кольорові двері, які треба відчинити. Звісно, все це має бути надійним і безпечним, але саме інтерактивність перетворює фотозону з пасивної декорації на активний простір.

На рис. 1.4 показано приклад інтерактивної фотозони – підвісне крісло-гамак у вигляді величезної пташиної клітки. Люди охоче сідають усередину, гойдаються, роблять десятки кадрів. Це набагато ефективніше, ніж просто лава, на яку сідають раз на годину.

Рис. 1.4. Інтерактивна фотозона «Пташина клітка» в одному з ландшафтних парків Європи (розроблено автором)

Восьмий принцип – адаптивність до різних типів камер. Сьогодні 90% фотографій роблять на смартфони. У смартфонах зазвичай встановлений ширококутний об'єктив (еквівалент 24-28 мм у 35-міліметровому еквіваленті). Це означає, що кадр захоплює більше простору, ніж видно оком. Тобто те, що людина бачить своїми очима як близький фон, на фото стане дуже віддаленим. І навпаки – близькі об'єкти виглядатимуть більшими, ніж вони є. Тому при проектуванні

фотозони варто перевіряти, як вона буде виглядати саме через широкий кут. Професіонали радять робити тестові знімки на телефоні ще на етапі макетування [5]. Це може врятувати від багатьох помилок, наприклад, коли красива далечінь на фото перетворюється на ледь помітну смужку, а великий близький об'єкт затуляє половину моделі.

Дев'ятий принцип – довговічність і невибагливість у догляді. Фотозона не має права вимагати щоденного поливу, постійної фарби чи складного обслуговування. У реальному житті ніхто не буде займатися цим професійно. Тому всі матеріали мають бути стійкими до погоди, рослини – невибагливими, дерево – обробленим, металеві частини – захищеними від корозії. Як показує практика, найкраще працюють фотозони з дерева твердих порід (модрина, дуб), каменю, кортенівської сталі (вона спеціально іржавіє, але не руйнується далі) та невибагливих багаторічників [24].

Отже, основних принципів досить багато, але всі вони зводяться до однієї простої ідеї: фотозона має бути гармонійною, глибокою, зрозумілою, зручною, безпечною та довговічною. Якщо дизайнер постійно тримає в голові ці дев'ять орієнтирів, результат майже завжди буде вдалим. А головне – люди будуть повертатися туди знову і знову, приводити друзів, робити нові знімки. А це і є найкраща оцінка роботи ландшафтного архітектора.

1.3. Аналіз сучасних підходів до створення фотозон у природному середовищі

При порівнянні фотозон, створених п'ять-сім років тому, із сучасними об'єктами спостерігається суттєва різниця. Раніше під фотозоною розуміли звичайну лаву в мальовничому місці або стенд для весільних фото. Натомість сьогодні цей напрям перетворився на цілу індустрію з власними трендами, типовими помилками та вдалим рішеннями. Для розуміння вектора розвитку

цього напрямку необхідно проаналізувати реальні приклади – як українські, так і зарубіжні.

В Україні за останні кілька років з'явилося чимало цікавих об'єктів. Один із найпоказовіших – «Eva Park» у Віті-Поштовій під Києвом. Цей парк відкрився нещодавно та одразу набув значної популярності серед відвідувачів. Аналіз цього об'єкта дозволяє визначити ключові фактори успіху. По-перше, авторами створено кілька тематичних зон, кожна з яких має власну атмосферу: англійський куточок з будиночками, зона з водоспадами, місця з великими дерев'яними арками та гойдалками [20, 29]. По-друге, парк спроектовано таким чином, що фотозони не існують ізольовано – вони пов'язані доріжками, переходами та рослинними масивами. Відвідувач ніби подорожує з однієї локації до іншої, причому кожна локація пропонує новий тип кадру.

Деякими оглядачами зазначається, що в пікові години відвідування парку спостерігається високе скупчення людей, а черги до найпопулярніших фотозон сягають 20-30 хвилин. Це свідчить про помилковий розрахунок пропускнуєї спроможності: творці об'єктів не передбачили такого ажіотажу. Для ландшафтного архітектора цей досвід є цінним уроком, оскільки навіть найестетичніша фотозона втрачає значну частину своєї привабливості в умовах тисняви та вимушеного очікування. Отже, сучасний підхід до проєктування вимагає не лише створення візуально привабливого місця, але й продумання маршрутів руху відвідувачів, влаштування кількох дублерів популярних точок та розширення майданчиків [29].

Ще одним показовим вітчизняним прикладом є парк з англійськими будиночками, про який повідомляло видання «ТиКиїв», де автори проєкту зробили ставку на тематичність, завдяки чому кожен будиночок являє собою окрему фотозону з власним характером. Один із них нагадує букіністичну крамницю, інший – чайну, а третій – стару майстерню, причому відвідувачі фотографуються біля дверей, вікон та на ганках. Перевагою такого підходу є те, що фотозони автоматично стають інтерактивними через можливість «заглянути у вікно» або «постукати у двері», однак недоліком виступає той факт, що ці

конструкції часто виготовлено з деревини, яка потребує ретельного догляду, адже без щорічного поновлення захисного покриття вони швидко втрачають свій вигляд [20].

Західна Європа та Північна Америка вже пройшли пік популярності простих «інстаграмних стін» і наразі рухаються до більш складних рішень, серед яких окрім згаданого парку «Eva Park» існує ще один цікавий тренд. У Швеції, наприклад, з'явилися так звані «лісові фотозони», в яких майже відсутні штучні об'єкти, а замість них використовуються природні форми: повалені дерева, великі валуни, мальовничі галявини та дзеркальні ставки. Відвідувач не стоїть біля арки, а сидить на колоді, спирається на камінь або ховається під кроною дуба, завдяки чому такі кадри виглядають дуже органічно й натурально. Недоліком цих локацій є складність їхнього просування через соціальні мережі через відсутність впізнаваного об'єкта (наприклад, кільця або крил), який би асоціювався саме з цим місцем [3].

У табл. 1.3 зведено порівняльний аналіз сучасних підходів до створення фотозон на основі вивчених прикладів.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика сучасних підходів до проєктування фотозон

Критерій	Традиційний підхід (2016–2020)	Сучасний підхід (2022–2025)	Приклади
1	2	3	4
Основна ідея	Окремий арт-об'єкт для фото	Інтегрований простір, мікролокації	«Eva Park» [29]
Матеріали	Пластик, фанера, тканина	Дерево, камінь, кортенівська сталь	парк з будиночками [20]
Взаємодія	Пасивна (стояти/сидіти)	Активна (гойдатися, залазити, ховатися)	підвісні крісла [22]
Адаптація до сезонів	Відсутня	Змінні елементи, вічнозелені рослини	ялівці, туї [18]
Орієнтація на соцмережі	Одна ключова точка	5–10+ різних ракурсів	парки в Києві [20]
Догляд	Мінімальний	Помірний, але необхідний	обробка дерева

Джерело: складено автором на основі аналізу [3, 20, 22, 29]

У сучасних підходах до створення фотозон з'явилося кілька важливих новацій. Першою з них є тематичний підхід, адже раніше об'єкти створювалися просто з міркувань естетичної привабливості, тоді як тепер до естетики додається ще й смислова складова. Наприклад, фотозона може бути присвячена казці (попелюшчина карета), певній епосі (ретро-автомобіль або стара телефонна будка), професії (шевська майстерня) або навіть мему (величезний стілець, як у відомому інтернет-жарті). Така тематичність породжує сюжетні фотографії, коли людина не просто стоїть у кадрі, а «грає роль», що є значно цікавішим для перегляду в соціальних мережах.

Другою важливою новацією є екологічність і сталість, оскільки сучасне суспільство демонструє високу чутливість до питань взаємодії людини з природою. Фотозона, яка вимагає вирубки лісу або використання небезпечних матеріалів, викликати негативну реакцію відвідувачів. Натомість проекти, де використовуються перероблені матеріали, місцева деревина та натуральний камінь, які органічно вписуються в ландшафт, отримують схвальні відгуки. Деякі парки навіть спеціально створюють «напівдикі» фотозони, де старі пні, корчі та повалені дерева перетворюються на арт-об'єкти, що є економним, екологічним та автентичним рішенням. Як зазначає Рожко з Косик, ландшафтний дизайн має бути не тільки естетичним, але й екологічно відповідальним [23].

Третьою новацією є світловий дизайн, адже якщо раніше фотозони функціонували виключно вдень, то тепер їх проєктують з розрахунком на цілодобове використання. Світлодіодні стрічки, підвісні лампи на сонячних батареях, прожектори з кольоровими фільтрами та імітація світлячків дозволяють створювати казкові фотографії у вечірній час, що є окремою перевагою для бізнесу, оскільки фотозона здатна приваблювати відвідувачів і після заходу сонця. Бухтіярова та Гнатюк у своїй статті детально аналізують, як саме освітлення змінює сприйняття простору: те саме місце вдень виглядає звичайно, а ввечері набуває магічного вигляду [2].

На рис. 1.5 продемонстровано приклад вечірнього освітлення фотозони, де використано гірлянди, заховані в кроні дерев, а також кілька спрямованих

прожекторів, які виділяють головні об'єкти. Крім того, світло відбивається від поверхні невеликої водойми, що подвоює візуальний ефект.

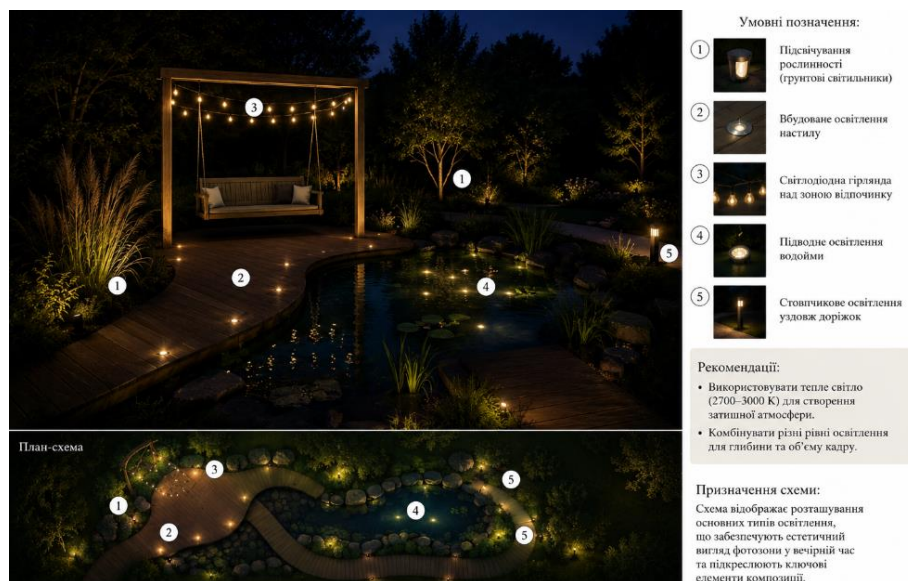

Рис. 1.5. Схема вечірнього освітлення фотозони з водоймою та дерев'яним настилом (розроблено автором)

Ще одним важливим сучасним підходом є інтеграція фотозон із цифровими технологіями. У деяких просунутих парках біля фотозон встановлюються QR-коди, за допомогою яких відвідувач може отримати поради щодо вдалих ракурсів, переглянути приклади готових кадрів, а іноді навіть завантажити фільтри для обробки фотографій, що є зручним рішенням і сприяє залученню молодшої аудиторії. Окремі фотозони обладнуються інтерактивними екранами з можливістю змінювати віртуальний фон (virtual background), однак такі складні технічні рішення поки що доступні лише одиничним великим проектам [5].

Не можна оминути увагою й американський досвід, де дуже популярними є так звані «рор-уп фотозони» — тимчасові простори, які функціонують кілька тижнів або місяців, після чого зникають або трансформуються. Прикладами таких об'єктів є виставка морських кульок (balloon immersion), кімната з падаючими квітами або лабіринт із дзеркал, причому всі ці об'єкти створюються виключно для фото- та відеозйомки. В Україні подібні формати також починають з'являтися, однак частіше в закритих приміщеннях (торговельних центрах або музеях), ніж у

відкритому ландшафті. Потенціал таких рішень є величезним: прикладом можуть слугувати тимчасовий лавандовий луг посеред парку на два місяці або інсталяція з тисячі соняхів, що створює ідеальні фотозони з природним підґрунтям [9, 29].

Аналіз наведених підходів дозволяє виокремити кілька стійких тенденцій, які визначатимуть розвиток цього напрямку в найближчі роки. Першою тенденцією є перехід від окремих розрізнених об'єктів до цілісної системи локацій. Другою тенденцією виступає використання переважно натуральних, «тепліх» матеріалів. Третьою тенденцією є ускладнення інтерактивності, оскільки відвідувачі прагнуть не просто стояти в кадрі, а діяти. Четвертою тенденцією стає робота зі світлом та розробка вечірніх сценаріїв використання фотозон. П'ятою тенденцією є сезонне (а іноді й щомісячне) оновлення об'єктів з метою утримання інтересу відвідувачів, які вже відвідали цю локацію раніше.

На рисунку 1.6 наведено діаграму, яка відображає частоту використання різних підходів у сучасних фотозонах за результатами аналізу 20 об'єктів в Україні та Європі. Найпоширенішим підходом є поєднання малих архітектурних форм та рослинності, тоді як інтерактивність та вечірнє освітлення поки що належать до рідкісних явищ.

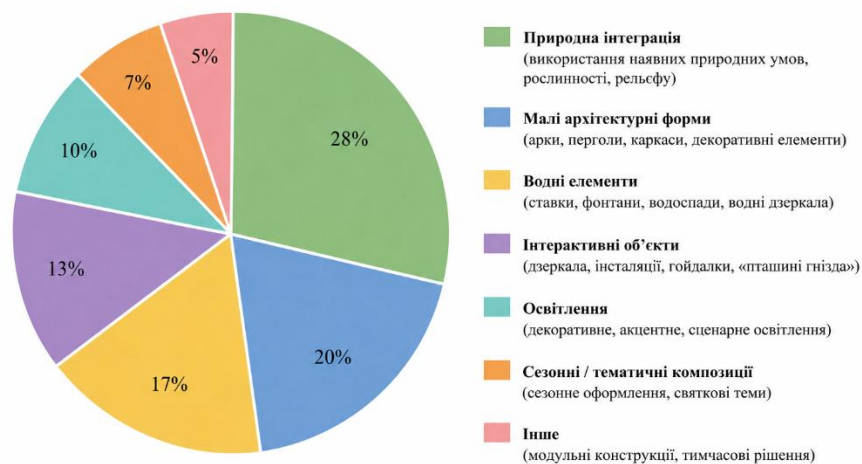

Рис. 1.6. Поширеність різних підходів у сучасних ландшафтних фотозонах
Джерело: складено автором на основі аналізу [20, 29]

Сьогоднішнім фотозонам бракує комплексного підходу з боку ландшафтних архітекторів, що є однією з найсуттєвіших проблем у цій сфері.

Часто трапляється, що фотозона створюється однією особою (наприклад, власник парку замовляє декорації в рекламній агенції), а рослини висаджуються зовсім іншою організацією (ландшафтною фірмою), внаслідок чого відсутня єдина концепція, а штучні елементи візуально суперечать природним. Ідеальним варіантом є ситуація, коли дизайнер фотозони володіє базовими знаннями з ландшафтної архітектури, а ландшафтний архітектор, своєю чергою, розуміє фотографічну цінність простору. На жаль, таких універсальних фахівців наразі недостатньо.

Таким чином, сучасні підходи до створення фотозон у природному середовищі є дуже різноманітними й охоплюють діапазон від мінімалістичних натуральних локацій до масштабних тематичних парків. Усі ці підходи рухаються в напрямку більшої інтеграції з ландшафтом, посилення інтерактивності та використання якісних довговічних матеріалів. Головним орієнтиром залишається реальна людина з її бажанням отримати гарне, живе та незабутнє фото, яке захочеться зберігати й демонструвати друзям.

РОЗДІЛ 2

ВПЛИВ ЛАНДШАФТНИХ УМОВ НА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОТОЗОН

2.1. Формування фотозон з урахуванням рельєфу території

Коли починається обговорення створення фотозони, у переважній більшості людей перед очима одразу виникають декорації, квіткові композиції або яскраві арт-об'єкти, однак на ділі фундаментом кожної вдалої локації виступає саме рельєф. Те, який вигляд має місцевість – чи вона пласка, хвиляста чи з різкими перепадами – визначає майже всі аспекти: як пересуватиметься відвідувач, де з'явиться найкращий ракурс, куди ляже світло і навіть наскільки жвавим та природним здаватиметься фотознімок. Сучасні фахівці з ландшафтної архітектури сьогодні дедалі рідше прагнуть ідеально вирівнювати ділянку, оскільки природний рельєф тепер сприймається як один із ключових засобів для створення потрібної атмосфери [16].

Особливо ця тенденція помітна в сучасних парках для відпочинку та в приватних комплексах, які орієнтуються на фототуризм. Якщо ще десять років тому більшість фотозон розміщували на абсолютно рівних майданчиках, то тепер набагато більше цінуються ділянки зі складним рельєфом, адже перепади висот додають кадру глибини. Людина на знімку виглядає набагато природніше, а сама композиція не справляє враження плоскої.

Рельєф також суттєво впливає на те, як людина психологічно сприймає простір. Дослідники в галузі ландшафтної архітектури зауважують, що люди значно сильніше емоційно реагують на ті місця, де поверхня не залишається нерухомою, тобто є підйоми, пологі спуски, горби, сходи або тераси [21]. Такі місця викликають бажання рухатися далі, вивчати територію та шукати нові кути для зйомки, що для фотозони є надзвичайно цінним, оскільки сучасний відвідувач прагне отримати не один кадр, а цілу серію різноманітних фотографій.

Найпростішими з погляду облаштування вважаються рівнинні ділянки, які не вимагають складних інженерних рішень, дозволяють без проблем прокладати стежки, встановлювати малі архітектурні форми й організовувати великі потоки відвідувачів. Саме тому в містах більшість фотозон створюється саме на пласкій поверхні, однак така територія має й серйозний недолік – вона часто здається надто одноманітною. На абсолютно рівному рельєфі фотографія втрачає просторову глибину, людина ніби «приклеюється» до тла, а кадр стає нерухомим, через що дизайнерам доводиться надолужувати нестачу природної динаміки іншими способами: використовувати штучні насипи, підвищення, квітники хвилястої форми або багаторівневе озеленення [16, 19].

Навіть невеликий перепад висоти – приблизно 40-60 сантиметрів – здатний кардинально змінити сприйняття території. Якщо на такому підвищенні розмістити лаву, арку або декоративну конструкцію, вона миттєво стає головним композиційним центром простору, завдяки чому людина на фотографії починає краще виділятися на тлі, а сам знімок виглядає більш об'ємним [12].

У сучасному ландшафтному дизайні великої популярності набули фотозони, розташовані на схилах. Причина в тому, що схил відкриває можливості для створення видових точок. Коли людина стоїть трохи вище або нижче рівня горизонту, фотографія неодмінно стає виразнішою. До того ж на схилах можна працювати з перспективою та світлом набагато цікавіше, ніж на рівній поверхні.

Однак робота зі схилами пов'язана з певними труднощами. Найголовніша – безпека. Якщо поверхня дуже крута або слизька, відвідувачі почуватимуться некомфортно. Особливо це актуально для фотозон, розрахованих на велику кількість людей. Адже вони часто приходять на високих підборах, з маленькими дітьми або знімаються, не дивлячись собі під ноги. Саме тому на схилах обов'язково роблять сходи, підпірні стінки, дерев'яні настили або тераси [16].

Ще одна проблема схилів – це ерозія ґрунту. Якщо територію часто відвідують, земля поступово починає обсипатись. Тому в ландшафтній архітектурі часто застосовують геопластику – спеціальне формування поверхні з укріпленням камінням, рослинами або геоматеріалами [4].

Найкраще на схилах виглядають природні матеріали. Камінь, деревина, декоративний гравій виглядають значно органічніше, ніж бетон чи пластик. Це пояснюється тим, що сам природний рельєф має нерівну, «живу» структуру. Надто штучні елементи на такому тлі часто сприймаються як чужорідні.

У багатьох сучасних парках сходинок роблять навмисно асиметричними або нерівними. З одного боку, це створює відчуття природності, а з іншого – додає композиції декоративності. Людина не просто проходить стежкою, а ніби проживає невеликий просторовий сценарій. Саме тому фотографії в таких місцях виходять набагато більш атмосферними.

У ландшафтному дизайні пагорб вважається одним із найефективніших способів створити домінанту, оскільки навіть невелике підвищення автоматично привертає до себе увагу людини. На рівні підсвідомості висока точка сприймається як важливий елемент простору, тому в фотозонах пагорби часто виступають основою для розміщення альтанок, лавок, арт-об'єктів або оглядових майданчиків [1]. Такі рішення особливо популярні в природних парках, де відкриваються гарні панорамні краєвиди, адже людина на пагорбі добре зчитується в кадрі, а горизонт за спиною створює ефект великого відкритого простору.

Цікаво, що навіть невисокий пагорб здатний значно покращити композицію фотографії: якщо модель стоїть трохи вище рівня фотографа, її силует виглядає більш виразним, а тло займає менше місця. Саме тому багато професійних фотографів під час зйомки шукають хоча б якесь невелике підвищення [6].

У деяких сучасних фотозонах пагорби створюються штучно за допомогою насипного ґрунту, який потім закріплюють газоном або декоративними рослинами. Цей прийом називається геопластикою рельєфу і дозволяє формувати територію навіть там, де природний рельєф є повністю пласким [16].

У табл. 2.1 є порівняльна характеристика різних типів рельєфу та того, як вони впливають на створення фотозон.

Таблиця 2.1

Особливості створення фотозон залежно від типу рельєфу

Тип рельєфу	Переваги	Недоліки	Особливості використання
1	2	3	4
Рівнинна територія	Легкість облаштування, зручність пересування	Недостатня кадрова глибина	Потребує додаткових композиційних акцентів
Схили	Виразна перспектива, динамічність простору	Складність пересування	Потрібні сходи та укріплення
Пагорби	Панорамність, роль композиційної домінанти	Складність інженерної підготовки	Добре підходять для оглядових фотозон
Терасований рельєф	Багаторівнева композиція	Висока вартість облаштування	Ефектно виглядає на фото

Джерело: складено автором на основі [4, 16]

Іще один важливий аспект полягає в тому, як рельєф взаємодіє з освітленням, адже на рівнинних ділянках світло зазвичай розподіляється рівномірно, тоді як на схилах та пагорбах виникають цікаві тіні, які додають простору глибини. Особливо ефектно це виглядає вранці або ввечері, коли сонце знаходиться низько над горизонтом, тому в ландшафтній практиці часто орієнтують схил відносно сторін світу. Наприклад, західні схили краще підходять для вечірніх фотосесій, оскільки туди потрапляє м'яке тепле світло під час заходу сонця, тоді як східні схили, навпаки, є найвигіднішими вранці [2].

Також дуже важливим є поєднання рельєфу з рослинністю, адже на рівнинних територіях рослини зазвичай утворюють горизонтальні композиції, тоді як на схилах вони починають працювати вертикально. Саме тому декоративні трави, хвойні кущі та ґрунтопокривні рослини найкраще виглядають саме на перепадах висот, а окрім естетичної функції, рослинність на схилах виконує ще й практичне завдання – укріплює ґрунт. Для цього часто використовуються ялівці, барбариси, злаки та інші рослини з добре розвинуеною кореневою системою [18].

Сучасні фотозони все частіше будуються не як окремий об'єкт, а як цілий маршрут, де людина проходить через різні ділянки рельєфу, змінює висоту,

напрямок руху та точки огляду. Тому навіть звичайна стежка зі сходишками здатна стати повноцінною частиною фотокомпозиції.

У підсумку рельєф перестає бути просто «тлом» для фотозони та перетворюється на активний інструмент формування простору, причому чим грамотніше дизайнер працює з природними перепадами висот, тим живішим, атмосфернішим і привабливішим виходить середовище на фотографіях.

2.2. Роль водних об'єктів в організації фотозон

Вода завжди була особливим акцентом у ландшафтному проєктуванні, адже навіть мінімальна за розмірами водойма здатна докорінно змінити те, як людина відчуває простір. Якщо взяти дві абсолютно однакові фотозони – одну зовсім без води, а другу хоча б з маленьким ставком або ледь чутним струмком – другий варіант майже завжди сприйматиметься як живіший, глибший та емоційно насиченіший, оскільки вода задіює одразу кілька каналів сприйняття: зоровий, психологічний і просторово-композиційний. Тому сьогодні ріки, озера, штучні стави, декоративні басейни та навіть невеликі водні елементи активно впроваджуються при розробці фотозон [16].

Ще однією унікальною рисою води є її постійна мінливість, адже освітлення, сила вітру, сезон, колір небесної блакиті – усе це постійно змінює її зовнішній вигляд, завдяки чому одна й та сама локація біля води ніколи не буває однаковою. Вранці поверхня може бути ідеально гладенькою та дзеркальною, у полуденний час – яскравою та контрастною, а на заході – набувати теплих золотистих відтінків, відбиваючи сонячне проміння, і саме ця нестабільність народжує той самий ефект «живого середовища», який надзвичайно цінується у сучасній фотографії.

Вода також сильно впливає на психіку: як свідчать дослідження у сфері ландшафтної психології, людина на підсвідомому рівні трактує воду як знак спокою, захищеності та природної врівноваженості [21]. Саме тому біля водойм

люди стають розкутішими, затримуються довше та охоче фотографуються, і саме тому популярні рекреаційні зони майже завжди мають хоча б один водний об'єкт.

У фотозонах вода найчастіше відіграє роль композиційного інструменту, причому найпростішим і найвідомішим прийомом є ефект дзеркального відбиття. Водна гладь здатна подвоювати зображення в кадрі, завдяки чому глядач бачить не лише сам об'єкт, а ще й його віддзеркалення, що миттєво робить знімок складнішим, цікавішим і глибшим. Найкраще це працює в безвітряну погоду, коли поверхня є нерухомою, адже дзеркально чиста вода створює ілюзію симетрії, яку людське око підсвідомо сприймає як красиву та гармонійну [12]. Тому сьогодні в багатьох фотозонах біля води робляться відкриті настили з дерева або спеціальні майданчики, що дозволяють зніматися майже впритул до водної поверхні.

Крім відображення, вода додає ще й відчуття просторової глибини, адже якщо за основною локацією розташоване озеро чи річка, фон автоматично стає легшим, повітрянішим і відкритішим. На відміну від щільних будівель або суцільної стіни кущів, вода не перевантажує кадр, тому біля водойм часто ставляться мінімалістичні фотозони – підвісні гойдалки, лави, невеликі платформи, арки. У сучасних парках особливо затребуваними стали фотолокації біля декоративних ставків, які, як правило, мають м'яку природну конфігурацію, а їхні береги оформлюються натуральним каменем, гравієм і вологолюбними рослинами, що дає змогу відтворити ілюзію дикого ландшафту навіть у межах міста [19].

Окремої уваги заслуговує рухома вода, адже якщо стояча вода навіює спокій і дзеркальність, то струмки, водоспади, фонтани наповнюють простір енергією, народжують звук, блиск та постійну зорову динаміку. У фотографії це дає дуже сильний ефект, особливо коли сонце стоїть низько й освітлює кожну бризку, тому в багатьох актуальних фотозонах встановлюються компактні декоративні водоспади або каскади. Вони не лише прикрашають простір, але й допомагають заглушити міський шум, адже людина чує плескіт води – і починає сприймати територію як природне, тихе, відокремлене місце [23].

Цікавим прийомом є поєднання води з підсвіткою, оскільки в темну пору доби вода перетворюється на відбиваючу поверхню для світла. Навіть слабого освітлення достатньо, щоб на воді з'явилися яскраві відблиски, які кардинально покращують настрій фотозони, тому біля водойм часто монтуються підводні лампи, світлодіодні стрічки або непомітні прожектори [2]. Важливо також, що вода дозволяє створювати різні сезонні сценарії: навесні водойми чудово поєднуються з цвітінням, влітку – з пишною зеленню та відкритими обріями, восени – з відображенням золотого листа, а взимку замерзла крига може сама стати незвичайним декоративним елементом.

Втім, використання водних об'єктів пов'язане й із труднощами, насамперед – з обслуговуванням. Якщо за водоймою не доглядати, вона швидко втрачає прозорість, заростає водоростями, накопичує сміття та набуває неприємного запаху, а в такому стані фотозона не лише втрачає привабливість, але й справляє відразливе враження. Тому під час проєктування водних фотозон обов'язково продумуються технічні моменти: система очистки, циркуляція води, фільтрація та відведення зайвої вологості, що особливо критично для штучних водойм у громадських просторах [16]. Іншою проблемою є безпека, адже якщо локація розташована безпосередньо біля води, потрібні безпечні покриття, містки, огорожі або пологі спуски, що є вкрай важливим у місцях масового перебування, особливо там, де бувають діти.

У табл. 2.2 вказано основні види водних об'єктів та особливості їх застосування у фотозонах.

Таблиця 2.2

Особливості застосування водних об'єктів при створенні фотозон

Тип водного об'єкта	Характер візуального ефекту	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Озеро	Дзеркальне відображення, широка панорама	Велика кадрова глибина	Сильна залежність від погоди
Річка	Динамічний природний задник	Постійний рух води	Складність укріплення берегів

Декоративний ставок	Компактність, висока декоративність	Можливість створення штучно	Вимагає регулярного догляду
Фонтан	Активний динамічний ефект	Привертає увагу, оживляє простір	Витрати на технічне обслуговування
Водоспад або каскад	Сильна атмосферність + звук	Дуже висока емоційність	Технічно складний монтаж

Джерело: складено автором на основі [2, 16]

Не менш значущим є грамотне поєднання води та зелених насаджень. Біля водойм винятково добре почуваються декоративні злаки, іриси, хости, очерет, верби й інші вологолюбні рослини. Вони пом'якшують перехід між водою та суходолом, завдяки чому простір здається більш цілісним і природним [10].

У багатьох сучасних проєктах використовують так званий принцип «розмитості межі». Це означає, що чіткої лінії між водою та берегом фактично немає. Каміні, рослини, ґравій поступово йдуть у воду. Такий прийом створює м'якше, плавніше, органічніше середовище.

Сьогодні також дуже популярні фотозони з дерев'яними помостами біля води. Вони дозволяють людині буквально «нависати» над водною поверхнею. На знімках це виглядає вкрай ефектно, особливо у вечірній час. Крім того, такі настили часто використовують як окремі майданчики для весільних фотосесій або вечірніх заходів.

У деяких новітніх парках водойма стає головною композиційною віссю всього простору. Доріжки, рослинність, фотозони організовують таким чином, щоб погляд людини постійно повертався до води. Таким чином утворюється єдиний міцний композиційний центр [19].

Вода також чудово поєднується з малими архітектурними формами. Містки, альтанки, підвісні гойдалки, круглі платформи, декоративні арки біля водойм завжди виглядають значно виразніше, ніж на звичайному газоні. Причина проста: вода додає легкості, віддзеркалює об'єкти, підсилює їхню присутність у кадрі.

Сучасна практика впевнено показує: фотозони біля води входять до числа найулюбленіших у відвідувачів. Люди на інтуїтивному рівні прагнуть зніматися

біля річок, озер чи ставків – бо такі локації здаються їм більш романтичними, спокійними, щирими, природними. Саме тому роль водних об'єктів у формуванні фотозон сьогодні постійно зростає, а водойми дедалі частіше стають не другорядним доповненням, а головною композиційною основою всього середовища.

2.3. Особливості створення фотозон у середовищі з домінуванням рослинності

Рослини – це один із найпотужніших засобів для створення особливої атмосфери у фотозоні. Якщо малі архітектурні форми чи декоративні елементи можна досить швидко встановити або демонтувати, то саме зелений світ визначає загальний характер простору та те, як його сприймають емоційно. Рослини задають колірну гамму, фактурність, глибину, сезонну динаміку та навіть настрій території. Тому ті фотозони, де переважає природна рослинність, зазвичай сприймаються як більш збалансовані та органічні порівняно з просторами, де багато штучних декорацій [16].

Унікальність рослинного оточення полягає ще й у тому, що воно ніколи не буває статичним. У різні сезони місцевість виглядає по-своєму: весною – повітряно та свіжо, літом – соковито й густо, восени – тепло завдяки золотистим і червоним відтінкам, а взимку – лаконічно й графічно. Саме ця плинність робить рослинність особливо цінним матеріалом для проєктування фотозон.

Сучасні ландшафтні архітектори дедалі частіше відходять від надмірної декоративності та роблять головну ставку саме на природне середовище. Це особливо помітно в лісових та паркових фотолокаціях, де ключову роль відіграють дерева, трави, кущі та живі композиції [23].

Лісові ландшафти мають власну специфіку. Їхня головна перевага – це відчуття автентичності та затишної ізольованості. Людина в лісі автоматично перемикається на інший лад, ніж у відкритому міському просторі. Зникає

сприйняття шуму й метушні, а саме місце починає здаватися спокійнішим і більш камерним. Для фотозон це критично важливо, оскільки в комфортному середовищі людина перед камерою поводить себе набагато природніше. Саме тому сьогодні багато фотолокацій для весільних, сімейних або романтичних зйомок організовують просто серед дерев [21].

Інша важлива особливість лісового оточення – робота з освітленням. У лісі сонячне проміння пронизує крону дерев нерівномірно. У результаті виникає ефект м'якого розсіяного світла, яке фотографи дуже поважають. Такий тип освітлення не дає жорстких тіней і дозволяє отримувати більш натуральні портретні знімки. Особливо виразно виглядають фотозони в хвойних лісах. Темно-зелений тло ялинок або сосен чудово контрастує зі світлим одягом людей та декоративними вставками. До того ж хвойні рослини зберігають свою декоративність навіть у зимову пору, тому така фотозона працює практично цілий рік [18].

Втім, лісові локації мають і свої мінуси. Найсерйозніший – брак світла. Якщо рослинність надто густа, знімки можуть виходити затемненими. Тому в багатьох проєктах дизайнери навмисно проріджують окремі ділянки або створюють невеликі галявини, щоб покращити освітленість.

Також певною проблемою є візуальний безлад. У природному лісі безліч дрібних деталей: гілки, кущі, сухе листя, нерівності ґрунту. Якщо не контролювати композицію, кадр виходить перенасиченим. Тому навіть у максимально натуральних фотозонах зазвичай проводять часткове впорядкування простору – чистять нижній ярус, прокладають стежки або розставляють композиційні акценти [1].

У паркових ландшафтах ситуація дещо інша. Тут рослинність вже організована людиною, тому простором набагато легше керувати. Паркові фотозони зазвичай мають чіткішу композицію, ніж лісові. У них простіше регулювати перспективу, підходити до об'єкта та оглядові точки. У сучасних парках фотозони часто будують за принципом «зеленої кімнати». Це означає, що дерева та кущі формують своєрідні стіни простору, а в центрі залишається відкрита зона

для людини або декоративного елемента. Такий підхід дозволяє відокремити фотозону від навколишнього середовища та прибрати з кадру все зайве [12].

Особливу популярність здобули живі арки, зелені тунелі та рослинні коридори. Вони не просто створюють гарний фон, а й задають напрямок руху людини. Відвідувач інтуїтивно проходить через простір саме так, як це задумав дизайнер. Вказані елементи створюють рамку для композиції, формують задій план і допомагають вписати архітектурний об'єкт у природне довкілля.

Відкриті ландшафти мають зовсім іншу специфіку. На відміну від лісу чи парку, тут майже немає вертикальних елементів, які обмежують простір. Тому людина сильніше відчуває масштаб території. Саме тому фотозони у відкритих ландшафтах часто будують на ефекті панорамності та лінії горизонту.

Яскраві приклади – лавандові поля, квіткові ферми, степові ділянки або великі луки. Такі локації дуже популярні в соціальних мережах завдяки своїй масштабності та насиченій колірній гамі [3]. Однак відкриті простори мають і недоліки. Найголовніший із них – відсутність природного захисту від сонця. У полуденний час освітлення може бути надто жорстким, через що фотографії виходять надмірно контрастними й некомфортними для ока. Саме тому у відкритих фотозонах часто використовують окремі вертикальні акценти: дерева, перголи, арки або навіси. Вони не лише урізноманітнюють композицію, а й створюють потрібну тінь [2].

Ще одна проблема відкритих ландшафтів – вітер. У степових або польових умовах сильні повітряні потоки можуть ускладнювати перебування людей у фотозоні. Через це дизайнери часто висаджують декоративні злаки або кущі, які частково стримують вітер і роблять простір більш комфортним. У сучасному ландшафтному дизайні особливої популярності набув принцип «натуральної недосконалості». Це означає, що рослинність більше не намагаються зробити абсолютно симетричною чи геометрично правильною. Навпаки, легка хаотичність, природний ріст рослин та асиметрія сьогодні сприймаються як ознаки сучасного стилю [7].

Саме тому в багатьох фотозонах використовують декоративні трави, багаторічники та польові рослини. Вони коливаються на вітрі, створюють м'яку текстуру й виглядають значно «живішими», ніж класичні підстрижені кущі. Не менш важливим є колірне рішення рослинності. Зелене середовище вважається універсальним тлом, але для фотозон часто додають кольорові плями – квітучі рослини, декоративне листя або сезонні композиції. На фотографіях особливо добре виглядають контрастні сполучення: фіолетова лаванда, червоні барбариси, білі гортензії або сріблясті декоративні трави [24].

У табл. 2.3 є порівняльна характеристику різних типів рослинних ландшафтів при створенні фотозон.

Таблиця 2.3

Особливості створення фотозон у різних типах рослинного середовища

Тип ландшафту	Основні переваги	Недоліки	Характер фотозони
1	2	3	4
Лісовий	Атмосферність, природне світло	Недостатня освітленість	Камерний, натуральний
Парковий	Контроль композиції, доглянутість	Менша природність	Упорядкований та декоративний
Відкритий	Панорамність, масштаб	Надлишок сонця та вітру	Просторий, легкий

Джерело: складено автором на основі [3, 16]

Актуальна практика показує, що найбільш вдалим є ті фотозони, де рослинність не виглядає штучно. Люди набагато позитивніше реагують на простори, які нагадують природний ландшафт. Тому сьогодні дизайнери дедалі ширше використовують місцеві види рослин, природні колірні поєднання та плавні композиції.

Окрім естетики, рослинність впливає ще й на мікроклімат. Деревдають тінь, знижують температуру повітря, затримують пил і пом'якшують шум. Тому фотозони серед зелені завжди зручніші для тривалого перебування, особливо влітку [23]. Також рослинність допомагає маскувати небажані об'єкти. За допомогою щільних зелених масивів можна закрити паркани, технічні споруди

або сусідню забудову. У підсумку людина бачить лише ту частину простору, яку передбачив дизайнер.

Сьогодні фотозони в середовищі з домінуванням рослинності стають дедалі популярнішими, оскільки вони виглядають більш натуральними, екологічними та емоційно глибокими. Людина в такому просторі не відчуває штучності декорацій, а сприймає територію як частину живого природного світу. Саме тому рослинність поступово перетворюється не просто на декоративне доповнення, а на основу формування сучасних ландшафтних фотозон.

РОЗДІЛ 3

ЛАНДШАФТНІ ПРИЙОМИ У ФОРМУВАННІ ФОТОЗОН

3.1. Використання рельєфу та прийомів геопластики при створенні фотозон

У сучасному ландшафтному проєктуванні геопластика поступово втратила статус суто технічного засобу й перетворилася на самодостатній художній інструмент для організації простору. Найяскравіше це проявляється під час створення фотозон, де рельєф почав відігравати не тільки практичну, але й емоційну та композиційну роль. Якщо раніше більшість територій прагнули зробити ідеально плоскими, то тепер підхід докорінно змінився. Фахівці дедалі частіше свідомо моделюють перепади висот, рукотворні пагорби, тераси або кам'янисті ділянки, оскільки саме вони надають простору візуальної привабливості та роблять його зручним для зйомки [16].

Сам термін «геопластика» означає цілеспрямоване формування земної поверхні задля отримання потрібного рельєфу. Це можуть бути пологі насипи, декоративні укоси, тераси, підвищення або западини. У контексті фотозон геопластика дає змогу створити складнішу просторову композицію навіть на абсолютно рівній ділянці. Особливу цінність це має в умовах міської забудови, де природний рельєф часто відсутній або виражений дуже слабо [4].

Однією з ключових причин зростання популярності геопластики є її вплив на те, як людина сприймає фотографію. Людське око набагато жвавіше реагує на простір, який має глибину та різнорівневість. Цілком плоска територія швидко починає здаватися одноманітною. Натомість навіть невеликий перепад висот створює відчуття перспективи та динаміки.

У фотозонах це помітно особливо чітко. Людина, яка розташовується на підвищенні або між різними рівнями рельєфу, миттєво стає смисловим центром кадру. До того ж геопластика дозволяє формувати цікаві оглядові точки. Відвідувач не просто стоїть перед декорацією, а активно взаємодіє з простором —

підіймається сходами, проходить між каменями, спускається до води або переміщається терасами.

У сучасних проєктах дуже поширеними є плавні штучні пагорби. Це один із найпростіших способів зробити територію більш виразною. Пагорб дозволяє підняти людину вище за лінію горизонту, що значно покращує сприйняття кадру. Особливо добре цей прийом працює на відкритих ландшафтах, де важливо створити чітку домінанту простору [19].

Геопластика також допомагає програмувати маршрути руху. Людина підсвідомо реагує на рельєф – підйоми та спуски автоматично скеровують її в певному напрямку. Саме тому багато фотозон будують за принципом поступового розкриття простору. Відвідувач не бачить усю композицію одразу, а відкриває її частинами, крок за кроком.

Особливо вражаюче це працює в ландшафтах із кам'яними композиціями. Великі валуни, підпирні стінки або нерівномірні сходинки створюють відчуття природності та насичують простір фактурами. У фотографії це має велике значення, оскільки гладенькі та одноманітні поверхні зазвичай виглядають менш виразно [1].

У ландшафтній архітектурі геопластика часто використовується разом із природними матеріалами. Найпоширенішими серед них є камінь, гравій, деревина та декоративна кора. Причина полягає в тому, що штучно створений рельєф має виглядати максимально органічно. Якщо застосовувати надто гладенькі або технологічні матеріали, виникає відчуття неприродності. Особливо популярними сьогодні стали композиції з великими валунами. Камінь добре працює як композиційний акцент і водночас допомагає укріплювати схили або тераси. Крім того, кам'яні поверхні дуже фотогенічні завдяки своїй текстурі та грі світла й тіні [22].

На рис. 3.1 представлено приклад використання геопластики в організації фотозони. На зображенні видно, як на основі геопластики та поєднання композиції з декоративного каменю, сходів та рослин утворює багаторівневий простір із чітко вираженою перспективою.

Використання геопластичного прийому дозволяє створювати складний простір навіть на відносно невеликій ділянці. Камені окреслюють природні межі композиції, сходинок задають вектор руху, а рослинність пом'якшує жорсткість кам'яних елементів. У підсумку фотозона виглядає натуральною та гармонійною.

Рис. 3.1. Фотозона сформована з застосуванням геопластики, декоративного каменю та рослин (розроблено автором)

Інший поширений прийом – створення терас. Терасування дозволяє організувати кілька рівнів простору одночасно. На одному рівні може розташовуватися зона для фотографування, на іншому – місце для відпочинку або оглядовий майданчик. У фотозонах тераси часто використовують для надання кадру глибини. Людина може перебувати на різних рівнях відносно фотографа, завдяки чому композиція виглядає складнішою та цікавішою. До того ж тераси дозволяють краще працювати з озелененням – рослини розміщуються шарами й не перекривають одна одну [12].

Важливо й те, що геопластика допомагає змінювати масштаб простору. Навіть невелика за розмірами територія може виглядати просторішою, якщо рельєф організований правильно. Плавні перепади висот створюють ілюзію більшої глибини, а звивисті маршрути візуально подовжують простір.

У сучасних фотозонах великої популярності набули так звані «ландшафтні переходи». Це місця, де рельєф плавно змінюється: рівна поверхня перетікає в пагорб, пагорб – у кам'янистий схил, а той – у невелику терасу. Такі композиції виглядають природніше, ніж різкі геометричні перепади [16].

Проте геопластика має не лише декоративне призначення. Вона виконує й практичні функції. Наприклад, штучні насипи можуть захищати територію від вітру або шуму. Особливо це актуально для фотозон, розташованих у межах міського середовища.

Також рельєф допомагає організувати водовідведення. На плоских територіях після дощу часто утворюються застійні зони, які погіршують стан фотозони. Завдяки геопластиці можна спрямувати воду в потрібному напрямку та уникнути заболочування території [19].

У багатьох сучасних парках геопластику поєднують із підсвіткою. Вечірнє освітлення підкреслює перепади рельєфу та створює виразну гру тіней. Особливо ефектно це виглядає на кам'яних композиціях або сходах. Ще один важливий аспект – взаємодія геопластики та рослинності.

Рельєф дозволяє створювати багаторівневе озеленення. Наприклад, ґрунтопокривні рослини висаджують на схилах, декоративні трави – на верхніх рівнях, а кущі або дерева – як вертикальні акценти. Особливо добре на геопластиці працюють злакові рослини. Вони підкреслюють форму рельєфу, коливаються від вітру та формують м'яку текстуру простору. Саме тому сучасні фотозони часто оформлюють міскантусом, ковилою, вівсяницею або іншими декоративними травами [24].

У табл. 3.1 подано основні прийоми геопластики та особливості їх застосування у фотозонах.

Таблиця 3.1

Основні прийоми геопластики при створенні фотозон

Приєм геопластики	Особливості використання	Візуальний ефект
1	2	3
Штучні пагорби	Формування домінант та оглядових точок	Панорамність, глибина
Терасування	Розподіл простору на рівні	Багат шаровість композиції
Кам'яні композиції	Створення фактурного середовища	Природність та текстура
Сходи та перепади висот	Побудова маршруту руху	Динамічність простору
Плавні схили	Пом'якшення композиції	Гармонійність середовища

Джерело: складено автором на основі [4, 16]

Сьогодні геопластика дедалі частіше застосовується не лише у великих парках, але й у приватних садах, готельних комплексах та рекреаційних зонах. Причина проста – рельєф здатний докорінно змінити враження від простору навіть без великої кількості дорогих декоративних елементів.

Крім того, використання особливостей рельєфу в поєднання з прийомами геопластики допомагає зробити фотозону більш природною (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Створення фотозони на місцевості зі складним рельєфом, де використано кам'яні сходи та природні насадження (розроблено автором)

Складний рельєф працює одразу в декількох напрямках. По-перше, він формує перспективу. Сходишки та підйом вгору автоматично «тягнуть» погляд людини вглиб композиції. По-друге, великі валуни утворюють природне обрамлення кадру. По-третє – сама територія починає здаватися більш природною та емоційно насиченою.

Люди значно краще реагують на середовище, яке нагадує натуральний ландшафт, а не штучну декорацію. Тому сучасний дизайн дедалі більше відходить від жорсткої геометрії та переходить до м'яких природних обрисів. У підсумку використання рельєфу та геопластики сьогодні стали одними із найважливіших ландшафтних прийомів при облаштуванні фотозон. Вона дозволяє створювати динамічний, багаторівневий та емоційно насичений простір, який не лише вигідно виглядає на знімках, але й викликає в людини бажання взаємодіяти з навколишнім середовищем.

3.2. Застосування водних елементів у фотозонах

Вода в ландшафтному середовищі завжди була об'єктом, який притягує погляд людини. Навіть мініатюрний водний об'єкт здатний наповнити простір жвавистю, динамікою та глибокою емоційністю. Саме тому сьогодні басейни, декоративні ставки, фонтани та штучні водойми активно залучаються до створення фотозон. Якщо ще кілька років тому вода в парках або приватних садах відігравала переважно прикрашальну роль, то тепер вона дедалі частіше стає композиційним ядром території та одним із ключових об'єктів для зйомки [16].

Унікальність водних елементів полягає в тому, що вони функціонують одночасно як архітектурна, природна та світлова складова довкілля. Вода перебуває в постійній зміні: вона віддзеркалює небо, дерева, освітлення та людей. Тому навіть одна й та сама локація в різні години доби виглядає по-різному. Саме ця нестабільність робить водні об'єкти надзвичайно привабливими для фотографії. Одним із найпоширеніших прийомів у сучасних фотозонах є використання

декоративних басейнів. На відміну від звичайних плавальних басейнів, у фотолокаціях вони найчастіше виконують саме естетичну функцію. Такі водойми мають лаконічну форму, невелику глибину та спеціально обладнану систему підсвітки. Їхнє головне завдання – створити ефект дзеркального відбиття та візуально розширити територію.

Особливої популярності набули так звані «дзеркальні басейни». Вода в них максимально спокійна, без активного руху, тому поверхня працює як велике дзеркало. Людина бачить не лише сам об'єкт, а його відображення. Це автоматично надає фотографії глибини та симетричності [12].

Такі басейни часто облаштовують біля готельних комплексів, ресторанів або сучасних парків. У вечірній час ефект посилюється завдяки освітленню — світло починає відбиватися від води, створюючи складну гру відблисків.

Не менш затребуваними є фонтани. Вони відрізняються від басейнів тим, що створюють активний рух води. Саме ця динаміка і є головною перевагою фонтанів у фотозонах. Рухомі струмені, бризки та переливи світла роблять композицію більш емоційною та живою [2].

У сучасному дизайні особливо поширеними стали сухі фонтани. Їхня особливість полягає в тому, що струмені води виходять безпосередньо з покриття площі або настилу. Такий прийом виглядає дуже сучасно та дозволяє людям буквально взаємодіяти з водою.

Фотозони біля сухих фонтанів особливо популярні влітку, оскільки створюють атмосферу невимушеності та руху. Крім того, вода в русі добре працює на відео, а сучасні соціальні мережі дедалі більше орієнтуються саме на короткі відеоформати. У сучасному ландшафтному дизайні фахівці все частіше намагаються уникати надто штучного вигляду водних елементів. Тому декоративні ставки оформлюють так, щоб вони максимально нагадували природне довкілля. Для цього використовують натуральний камінь, нерівні берегові лінії, декоративні трави, очерет, латаття та інші вологолюбні рослини. Межа між водою та суходолом робиться м'якою та природною [23].

Такі водойми мають важливу перевагу – вони не сприймаються як окремий декоративний об'єкт, а стають невід'ємною частиною ландшафту. Саме тому фотографії в таких місцях виглядають більш органічно та атмосферно.

Особливо ефектно біля водойм виглядають дерев'яні настили, містки та невеликі платформи. Людина ніби виходить над поверхнею води, завдяки чому фотографія отримує ефект легкості. Крім того, вода створює красиві відображення та візуально пом'якшує композицію. У багатьох сучасних фотозонах активно використовують поєднання води та каменю. Великі валуни або декоративні кам'яні композиції допомагають зробити штучну водойму більш натуральною. До того ж камінь добре контрастує з гладкою поверхнею води, а це робить композицію цікавішою [22].

Важливу роль у сприйнятті водних елементів відіграє звук. Навіть невеликий фонтан або каскад створює шум води, який позитивно впливає на емоційний стан людини. Саме тому біля водойм люди зазвичай затримуються довше та охочіше фотографуються. У ландшафтному дизайні дуже популярними стали каскадні водоспади (рис. 3.3). Потоки води, які спускаються між камінням або терасами, виглядають більш природно, ніж звичайні вертикальні фонтани [16].

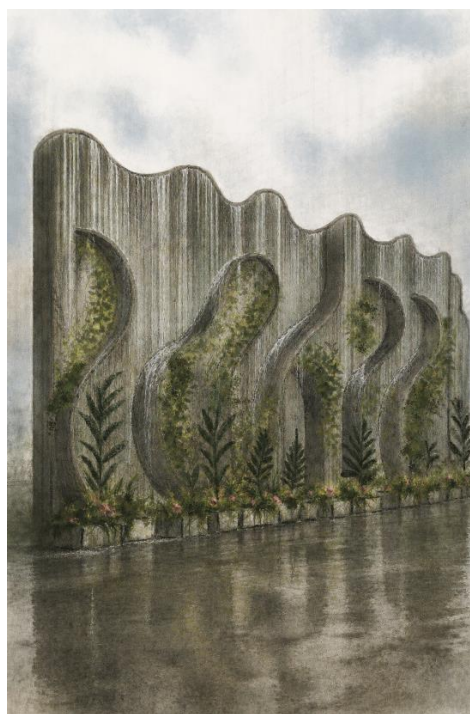

Рис. 3.3. Створення фотозони з використанням штучного водного каскаду
(розроблено автором)

Проте використання водних елементів має й певні труднощі. Насамперед це стосується догляду. Якщо водойма погано очищується, вода швидко втрачає прозорість, з'являються водорості або неприємний запах. Через це фотозона може втратити естетичний вигляд. Саме тому при проектуванні водних елементів обов'язково передбачають систему фільтрації, циркуляції води та регулярного очищення. Особливо це важливо для декоративних ставків у громадських просторах [19].

Ще одна проблема – сезонність. У холодний період року більшість фонтанів не працює. Тому сучасні дизайнери намагаються створювати такі композиції, які залишаються декоративними навіть без води. Наприклад, використовують цікаву форму чаші, підсвітку або кам'яні композиції. У багатьох сучасних фотозонах вода поєднується з освітленням. Це один із найефектніших прийомів у вечірньому дизайні. Підводні світильники, світлодіодні стрічки або приховані прожектори створюють на поверхні води складну гру світла.

Особливо красиво це виглядає у фонтанах. Світло проходить крізь струмені води, через що виникає ефект блиску та руху. У вечірній час такі фотозони часто виглядають значно ефектніше, ніж удень [2].

У табл. 3.2 доцільно подати основні види водних елементів та особливості їхнього використання у фотозонах.

Таблиця 3.2

Особливості використання водних елементів у фотозонах

Водний елемент	Основна функція	Візуальний ефект	Особливості використання
1	2	3	4
Декоративний басейн	Відображення простору	Дзеркальність, симетричність	Потребує спокійної поверхні води
Фонтан	Створення динаміки	Рух та блиск води	Добре працює з підсвіткою
Штучний ставок	Імітація природного середовища	Атмосферність	Поєднується з рослинністю

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4
Каскад або водоспад	Звуковий та візуальний ефект	Динамічність простору	Часто комбінується з каменем
Сухий фонтан	Інтерактивність	Сучасний вигляд	Підходить для громадських просторів

Джерело: складено автором на основі [2, 16]

Сьогодні водні елементи дедалі частіше використовують не як окрему декоративну деталь, а як основу композиції фотозони. Саме вода формує атмосферу простору, задає настрій та допомагає створювати емоційно насичені кадри. Крім того, водойми добре поєднуються майже з усіма іншими ландшафтними прийомами – геопластикою, рослинними композиціями, освітленням та малими архітектурними формами. Саме тому сучасні фотозони біля води виглядають більш комплексними та завершеними.

Людина підсвідомо тягнеться до води, а фотографія біля водойми майже завжди сприймається більш гармонійною та спокійною. Через це роль водних елементів у формуванні сучасних фотозон постійно зростає, а самі водойми поступово перетворюються на один із головних інструментів створення емоційного та привабливого ландшафтного середовища.

3.3. Використання малих архітектурних форм у проєктуванні фотозон

Малі архітектурні форми відіграють дуже важливу роль у створенні сучасних фотозон. Саме вони найчастіше стають головним акцентом простору, навколо якого будується вся композиція. Якщо рослинність формує атмосферу, а рельєф створює глибину, то малі архітектурні форми допомагають організувати простір та зробити його впізнаваним. Людина може не пам'ятати конкретний парк, але легко згадає «ту фотозону з великим дзеркалом», «гойдалкою над водою» або «аркою з квітами». Саме тому МАФ у фотозонах виконують не лише декоративну, а й візуально-комунікаційну функцію [16].

До малих архітектурних форм відносять альтанки, арки, лави, перголи, містки, гойдалки, декоративні конструкції, скульптури, підвісні елементи, оглядові платформи та інші невеликі об'єкти, які організовують середовище. У фотозонах вони майже завжди стають композиційним центром. Особливість сучасних фотозон полягає в тому, що людина більше не хоче просто стояти на фоні красивого місця. Їй важливо взаємодіяти з простором. Саме тому сьогодні особливо популярними стали інтерактивні МАФ – підвісні крісла, гойдалки, великі декоративні рамки, лави нестандартної форми або конструкції, всередину яких можна зайти [22].

Однією з найпоширеніших малих архітектурних форм у фотозонах є арка. Вона працює одразу на кількох рівнях. По-перше, арка створює чітку рамку для людини в кадрі. По-друге, вона формує композиційний центр простору. А портрет – допомагає організувати напрям руху відвідувачів. Арки можуть бути різними: дерев'яними, металевими, кам'яними або рослинними. У сучасному ландшафтному дизайні особливо популярними стали живі арки з витких рослин. Вони виглядають м'яко, природно та добре інтегруються в зелене середовище [24].

Ще одним дуже популярним типом МАФ є перголи. Вони створюють легкий каркас простору, не перевантажуючи його. Перголи добре працюють у фотозонах тому, що формують красиву гру світла й тіні. Сонячні промені проходять крізь конструкцію нерівномірно, через що фотографії виглядають більш атмосферними. У багатьох сучасних парках перголи поєднують із виткими рослинами – виноградом, гліцинією, трояндами або плющем. У результаті конструкція поступово перетворюється на частину рослинного середовища [1].

Не менш важливу роль у фотозонах відіграють лави та місця для сидіння. Здавалося б, це звичайний функціональний елемент, але в реальності саме лави дуже часто стають центром фотографування. Причина проста – людині психологічно легше позувати, коли вона може спертися, сісти або взаємодіяти з предметом.

Особливо популярними стали лави нестандартної форми: круглі, хвилясті, підвісні або інтегровані в рельєф. Такі елементи виглядають цікавіше за класичні паркові конструкції та краще працюють у кадрі. У сучасному дизайні дуже активно використовують підвісні гойдалки та крісла. Вони додають фотозоні динаміки й створюють ефект легкості. Людина не просто сидить, а взаємодіє з простором – гойдається, рухається, змінює положення тіла. Саме тому фотографії виходять більш живими та природними [22].

Окремо варто сказати про декоративні рамки та кільця. Такі конструкції сьогодні стали дуже популярними через свою універсальність. Вони не перекривають фон, а лише підкреслюють його. Людина ніби опиняється всередині композиції, а не перед нею. У багатьох сучасних фотозонах використовують великі круглі конструкції, які працюють як символічна рамка простору. Особливо добре вони виглядають у поєднанні з природним середовищем – травами, деревами або водоймами.

Особливо популярними стали абстрактні форми, стилізовані фігури людей або тварин, а також інтерактивні арт-об'єкти. Їхня перевага полягає в тому, що вони створюють емоційний акцент і добре запам'ятовуються (рис.3.4) [23].

Рис. 3.4. Скульптурна композиція як домінуючий елемент фотозони
(розроблено автором)

Як видно з рис. 3.4, скульптурна композиція не лише привертає увагу, але й створює характер простору. Такі елементи часто стають «впізнаваною точкою» фотозони та працюють як візуальний символ території. Скульптури сьогодні дедалі частіше використовуються у фотозонах. Якщо раніше вони переважно виконували меморіальну або декоративну функцію, то зараз скульптурні об'єкти активно створюють саме для взаємодії з людьми та фотографування.

Ще одним сучасним напрямом є використання модульних МАФ. Такі конструкції можна трансформувати залежно від сезону або події. Наприклад, каркас фотозони залишається постійним, а декоративне наповнення змінюється – квіти, текстиль, освітлення або сезонні елементи. Це особливо актуально для комерційних просторів, де важливо постійно оновлювати середовище та підтримувати інтерес відвідувачів. Велику роль у сприйнятті малих архітектурних форм відіграє матеріал. У сучасних фотозонах найчастіше використовують дерево, метал, камінь та скло. Пластик застосовують значно рідше, тому що він часто виглядає дешево та швидко втрачає естетичний вигляд.

Особливо популярною сьогодні стала кортенівська сталь – метал, який спеціально покривається декоративною іржею. Вона добре поєднується з природним середовищем і виглядає більш «тепло», ніж звичайний метал [24].

Дерево також залишається одним із найулюбленіших матеріалів у фотозонах. Воно добре інтегрується в ландшафт та створює відчуття природності. Найчастіше використовують модрина, дуб або термооброблену деревину, яка стійка до вологи та перепадів температур.

Не менш важливими є пропорції МАФ. Якщо конструкція занадто велика, людина «губиться» на її фоні. Якщо надто маленька – фотозона втрачає виразність. Саме тому всі елементи повинні бути співмасштабними людині [6]. У сучасних фотозонах часто використовують принцип багатофункціональності. Наприклад, пергола може одночасно бути проходом, місцем для сидіння та декоративною рамкою для фотографування. Такий підхід дозволяє уникати перевантаження простору зайвими елементами.

У табл. 3.3 подано основні види малих архітектурних форм та особливості їхнього використання у фотозонах.

Таблиця 3.3

Використання малих архітектурних форм у фотозонах

Вид МАФ	Основна функція	Візуальний ефект	Особливості використання
1	2	3	4
Арки	Формування композиційного центру	Рамка кадру	Часто поєднуються з рослинами
Перголи	Організація простору	Гра світла і тіні	Створюють атмосферність
Гойдалки	Інтерактивність	Динаміка композиції	Популярні у рекреаційних просторах
Скульптури	Художній акцент	Впізнаваність простору	Використовуються як домінанта
Лави та платформи	Місце для взаємодії	Комфорт та природність	Полегшують позування

Джерело: складено автором на основі [6, 16]

Сучасна практика показує, що саме малі архітектурні форми найчастіше стають основою популярних фотозон. Люди люблять фотографуватися біля впізнаваних об'єктів, взаємодіяти з ними та використовувати їх як частину композиції. Крім того, МАФ дозволяють формувати індивідуальний характер простору. Саме вони створюють ту деталь, завдяки якій фотозона запам'ятовується серед десятків інших.

Сьогодні роль малих архітектурних форм у ландшафтному дизайні постійно зростає. Вони перестають бути лише функціональними елементами та перетворюються на повноцінний інструмент формування емоційного, інтерактивного та фотогенічного простору.

3.4. Рослинні композиції у створенні фотозон

Рослинність у фотозонах уже давно не є лише пасивним тлом. Сьогодні саме живі композиції часто визначають основний характер місця, його настроїв та

емоційне забарвлення. Якщо ще кілька років тому головну увагу приділяли переважно декоративним конструкціям або арт-об'єктам, то сучасний ландшафтний дизайн дедалі більше повертається до природності. Тому дерева, кущі, ліани та квітники сьогодні використовуються не як другорядний елемент, а як самодостатній інструмент для створення фотогенічного середовища [16].

Особливість рослинних композицій полягає в їхній постійній динаміці. На відміну від каменю чи металу, рослини ростуть, змінюють обриси, колір і щільність. Завдяки цьому фотозона може виглядати зовсім по-різному в різні сезони. Саме ця плинність і робить рослинність настільки цінною для формування живого, дихаючого простору. У сучасних фотозонах рослини виконують одразу кілька функцій. По-перше, вони створюють задник. По-друге – розставляють композиційні акценти. По-третє – допомагають органічно вписати декоративні елементи в природне довкілля. Крім того, рослинність суттєво впливає на мікроклімат території: дає тінь, затримує пил, приглушує шум і робить простір більш комфортним [23].

Одним із найважливіших прийомів у створенні фотозон є використання деревних груп. Групові посадки дозволяють формувати багат шаровий простір і створювати відчуття природності. На відміну від поодиноких дерев, групи рослин виглядають об'ємніше та краще працюють у кадрі. Особливо популярними є композиції з хвойних рослин. Туї, ялівці, сосни та ялини добре зберігають декоративність упродовж усього року та утворюють щільний фон для зйомки. До того ж хвойні мають насичений темно-зелений колір, який чудово контрастує зі світлим одягом людей або декоративними елементами [18].

У сучасних парках часто використовують змішані деревні композиції, де хвойні рослини поєднуються з листяними. Такий підхід дозволяє уникнути одноманітності та зробити простір більш натуральним. Не менш важливу роль у фотозонах відіграють солітери – окремо розташовані дерева або великі кущі, які виступають композиційною домінантою. Солітер миттєво привертає увагу та стає центральною точкою простору.

Особливо ефектно як солітери виглядають дерева з незвичайною формою крони або декоративним цвітінням. Наприклад, плакуча верба, японський клен, магнолія або декоративна яблуня здатні повністю задати атмосферу фотозони [10]. Солітерні дерева часто використовують у відкритих ландшафтах, де необхідно створити вертикальний акцент. На фотографіях такі дерева виглядають дуже виразно, особливо на тлі неба або відкритого горизонту.

Ще одним важливим елементом сучасних фотозон є ліани та виткі рослини. Саме вони допомагають створювати живі арки, зелені тунелі, перголи та вертикальні композиції. Ліани дозволяють пом'якшити архітектурні конструкції та зробити простір більш органічним [24]. Особливо популярними сьогодні є гліцинія, плющ, дівочий виноград, клематиси та плетисті троянди. Вони швидко формують густу зелену масу та добре виглядають на знімках.

На рис. 3.5, показано як квіткова арка формує композиційний центр простору та створює природу рамку для фотографування.

Рис. 3.5. Фотозона з інтегрованою круглою конструкцією, що декорована виткими рослинами (розроблено автором)

Наведена композиція тут не просто доповнює простір, а фактично є його основою. Арка з квітучих рослин створює виразний композиційний центр і водночас органічно вписується в природне довкілля.

У сучасному ландшафтному дизайні особливо популярними стали ландшафтні квітники. На відміну від класичних регулярних клумб, вони мають більш природну структуру. Рослини висаджуються не рівними рядами, а вільними масивами, що імітують природне зростання. Такі композиції виглядають більш живими та краще працюють у фотографії. Особливо ефектно вони сприймаються в поєднанні зі злаками та багаторічниками [7].

У багатьох сучасних фотозонах використовують модульні квітники. Їхня перевага полягає в тому, що композицію можна швидко змінювати залежно від сезону або події. Наприклад, навесні використовують тюльпани та нарциси, влітку – петунії або лаванду, восени – декоративну капусту чи хризантеми.

Модульність дозволяє підтримувати декоративність фотозони протягом усього року та постійно оновлювати її вигляд. Ще одним сучасним напрямом є вертикальне озеленення. Воно особливо актуальне для невеликих територій, де бракує місця для масштабних посадок. Вертикальні композиції створюють за допомогою спеціальних конструкцій, кишень для рослин або металевих каркасів.

Вертикальні квітники добре працюють як фон для фотографування. Вони утворюють яскраву кольорову площину та допомагають приховувати технічні або неестетичні поверхні [26].

У сучасних фотозонах також дуже популярними стали декоративні трави. На відміну від класичних квітників, вони створюють не стільки колірний ефект, скільки текстурний. Злакові рослини коливаються від вітру, переливаються на сонці та додають простору легкості.

Особливо ефектно декоративні трави виглядають у вечірньому освітленні. Низьке сонце підкреслює їхню фактуру та створює м'який золотистий ефект. Саме тому сучасні фотозони часто оформлюють міскантусом, ковилою або пенісетумом [24].

Колір рослинності також має велике значення. Зелений колір вважається нейтральним і добре працює як тло, але для створення виразної композиції дизайнери додають кольорові акценти.

Найчастіше використовують контрастні поєднання:

- фіолетові та сріблясті рослини;
- білі квіти на темно-зеленому фоні;
- червонолисті кущі;
- декоративні трави теплих відтінків.

Проте надмірна кількість кольорів може перевантажити простір. Саме тому в сучасному дизайні дедалі частіше використовують обмежену палітру – два або три основні кольори [12]. Важливою особливістю рослинних композицій є сезонність. Фотозона повинна залишатися декоративною не лише кілька тижнів під час цвітіння, а протягом максимально довгого періоду.

Саме тому професійні ландшафтні архітектори поєднують рослини з різними термінами декоративності. Наприклад:

- навесні працюють цибулинні рослини;
- влітку – багаторічники та злаки;
- восени – декоративне листя;
- взимку – хвойні та графіка гілок.

У таблиці 3.4 подані основні типи рослинних композицій та особливості їхнього використання у фотозонах.

Таблиця 3.4

Використання рослинних композицій у фотозонах

Тип композиції	Основна функція	Візуальний ефект	Особливості використання
Деревні групи	Формування фону	Глибина та об'єм	Створюють природність
Солітери	Композиційний акцент	Домінанта простору	Використовуються у відкритих ландшафтах
Ліани	Вертикальне озеленення	М'якість та атмосферність	Оформлення арок і пергол
Ландшафтні квітники	Природний декоративний ефект	Живість композиції	Імітація природного середовища
Вертикальні квітники	Економія простору	Яскравий фон	Підходять для компактних територій

Джерело: складено автором на основі [16, 24]

Сучасна практика показує, що саме рослинність найкраще допомагає створити емоційний та природний простір. Люди значно позитивніше реагують на фотозони, які не виглядають штучними або перенасиченими декораціями. Крім того, рослинні композиції роблять фотозону «живою». Вона змінюється разом із сезоном, погодою та освітленням. Завдяки цьому люди хочуть повертатися в такі місця знову й знову.

Сьогодні рослинність у фотозонах виконує не лише прикрашальну функцію. Вона формує атмосферу, керує простором, створює задник та навіть впливає на емоційний стан людини. Саме тому рослинні композиції стали одним із головних ландшафтних прийомів у створенні сучасних фотозон.

РОЗДІЛ 4

ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛАШТУВАННЯ ФОТОЗОН

4.1. Використання освітлення у фотозонах

Світло в сучасних фотозонах уже давно втратило статус суто технічного засобу, потрібного лише для безпечного пересування територією в темну пору доби. Сьогодні освітлення перетворилося на повноцінний художній інструмент для створення атмосфери простору та один із найважливіших чинників, що впливають на якість фотознімка. Навіть найретельніше продумана фотозона може втратити свою виразність через невдало організоване світло, тоді як грамотно вибудоване освітлення здатне зробити вражаючим навіть доволі просту локацію [2].

Особливість освітлення у фотозонах полягає в тому, що воно має працювати не лише для зручності людини, а й для об'єктива камери. Простір, який чудово виглядає наживо, не завжди так само добре виходить на фотографіях. Тому під час проєктування фотозон важливо враховувати, як світло взаємодіє з об'єктами, рослинами, водою та людьми. У світлу пору доби головним джерелом освітлення виступає сонце. Через це розташування фотозони відносно сторін світу набуває надзвичайно великого значення. Наприклад, орієнтація на схід чудово підходить для ранкових фотосесій, коли світло ще м'яке та тепле. Західна сторона, навпаки, найбільш виграшна ввечері, особливо під час так званої «золотої години», коли сонце стоїть низько над обрієм [16].

Найбільш проблемним для фотографії вважається полуденне освітлення. У цей період сонце перебуває високо, через що виникають жорсткі, різкі тіні. Людське обличчя отримує сильний контраст, з'являються темні затінення під очима, а кольори виглядають менш м'якими. Тому в сучасних фотозонах часто передбачають навіси, перголи або дерева, які створюють розсіяне світло.

Особливо добре для цієї мети підходять дерева з ажурною кроною. Сонячні промені проходять крізь листя нерівномірно, народжуючи м'яку гру світла та тіні. Таке освітлення виглядає значно природніше, ніж пряме сонце, і дуже цінується фотографами [21].

Проте найцікавіше світло починає працювати саме у вечірній час. Сучасні фотозони дедалі частіше проєктуються так, щоб бути привабливими не лише вдень, а й після заходу сонця. Саме тому вечірнє освітлення стало одним із ключових напрямків у ландшафтному дизайні (рис. 4.1).

Рис. 4.1. Організація декоративного освітлення у вечірній фотозоні (розроблено автором)

Як демонструє рис. 4.1, освітлення тут виконує не лише практичну роль. Воно формує настрій простору, підкреслює рослинність та створює композиційні акценти. Особливо важливу роль відіграє тепле світло, яке робить середовище більш комфортним та емоційно насиченим. У сучасному ландшафтному дизайні найчастіше використовують кілька типів освітлення одночасно. Один із них –

функціональне освітлення. Воно необхідне для безпечного пересування територією: підсвічування доріжок, сходів, настилів або перепадів рельєфу.

Проте для фотозон більш значущим є декоративне освітлення. Саме воно створює атмосферу та допомагає виділити окремі елементи простору. Наприклад, за допомогою підсвітки можна акцентувати увагу на дереві, скульптурі, арці або водному об'єкті. Особливо популярним сьогодні стало приховане освітлення. Світильники розміщують так, щоб сама людина майже не бачила джерело світла. Видимим залишається лише ефект освітлення. Це дозволяє створити більш м'яке та природне середовище [2].

У фотозонах часто використовують підсвітку рослинності. Древа, декоративні трави та кущі ввечері починають виглядати зовсім інакше. Світло підкреслює фактуру кори, форму крони та рух рослин від вітру. Особливо ефектно працює підсвітка великих дерев. Якщо спрямувати світло знизу вгору, дерево починає виглядати значно масштабніше та драматичніше. Саме тому в багатьох сучасних парках окремі древа стають головними вечірніми акцентами простору. Ще один важливий прийом – використання гірлянд та декоративних ламп. Таке освітлення створює камерну й романтичну атмосферу. Саме тому гірлянди часто використовують у весільних фотозонах або зонах для вечірнього відпочинку.

У сучасному дизайні дуже популярними стали світильники на сонячних батареях. Вони дозволяють організувати освітлення навіть у тих місцях, де складно прокласти електромережу. Крім того, це більш екологічне рішення [23].

Важливу роль відіграє й колір світла. Для фотозон найчастіше використовують теплі відтінки освітлення, оскільки вони виглядають комфортніше та краще передають тони шкіри людини на фотографії. Холодне світло зазвичай застосовують лише для сучасних мінімалістичних композицій.

Освітлення також допомагає формувати глибину простору. Якщо одні елементи підсвічені сильніше, а інші залишаються в напівтемряві, виникає ефект багат шаровості. Саме тому вечірні фотографії часто виглядають більш атмосферними, ніж денні.

У багатьох сучасних фотозонах активно використовують підсвітку води. Підводні світильники або приховані лампи біля водойм створюють красиві відображення та додають композиції легкості. Вода починає працювати як дзеркальна поверхня для світла, завдяки чому простір виглядає значно складніше та цікавіше [16].

Не менш важливою є взаємодія світла та матеріалів. Наприклад, дерево поглинає частину світла та створює теплий ефект, метал – відбиває світло, а камінь підкреслює текстуру через гру тіней. Особливо добре вечірнє освітлення працює на фактурних поверхнях – декоративному камені, корі дерев, злаках або рельєфних конструкціях. Саме тому сучасні фотозони рідко роблять повністю гладкими та однорідними. Ще один важливий аспект – інтерактивність освітлення. У деяких сучасних фотозонах використовують динамічне світло, яке змінює колір або яскравість залежно від руху людини. Такі рішення особливо популярні в комерційних просторах та сучасних міських парках.

Проте надмірне освітлення може зіпсувати атмосферу простору. Якщо світла занадто багато, фотозона втрачає глибину та починає виглядати штучно. Тому в сучасному дизайні дедалі частіше використовують принцип помірності – краще кілька добре розставлених акцентів, ніж повністю освітлена територія [2].

Також важливо враховувати вплив освітлення на рослини. Надто яскраве або неправильно спрямоване світло може порушувати природний розвиток рослинності. Через це дизайнери намагаються використовувати м'яке освітлення та уникати постійного прямого підсвічування дерев або чагарників.

Сучасна практика показує, що саме вечірні фотозони часто стають найпопулярнішими серед відвідувачів. Людей приваблює атмосфера світла, м'які тіні, відблиски та загальне відчуття затишку. Через це освітлення сьогодні перетворилося не просто на технічний елемент благоустрою, а на один із головних інструментів створення емоційного та фотогенічного простору.

4.2. Особливості влаштування водних елементів

Реальне втілення водних об'єктів у структурі фотозони вимагає не просто творчого бачення, а суворого дотримання технічних регламентів. Якщо на стадії задуму вода виступає художнім засобом, то під час будівництва вона стає складною інженерною системою. Помилки, допущені при монтажі ставка, басейну чи фонтану, згодом обертаються застоєм рідини, її цвітінням, появою неприємних запахів або навіть аварійними ситуаціями [16].

До початку будь-яких земляних робіт слід визначити тип водного об'єкта за принципом циркуляції рідини. У сучасному ландшафтному проєктуванні застосовують два основні підходи: водойми з природною саморегуляцією та водойми з примусовою фільтрацією. Перший варіант виправданий для великих декоративних ставків, де водна екосистема здатна самостійно очищатися завдяки водним рослинам і бактеріям. Другий – обов'язковий для невеликих басейнів, фонтанів і каскадів, де природне очищення неможливе через малий об'єм води [19].

Гідроізоляція – один із ключових етапів будівництва будь-якої штучної водойми. Для цього використовують кілька типів матеріалів. Найпоширенішим є застосування ПВХ-плівки або бутилкаучукової мембрани. Цей спосіб відносно недорогий і дає змогу створювати водойми практично будь-якої конфігурації. Для більш капітальних споруд, особливо у фотозонах з інтенсивним потоком відвідувачів, доцільно використовувати бетонування з наступним покриттям рідкою гумою або спеціальними полімерними складами [18].

Для фотозон, де важлива естетика берегової лінії, застосовують гнучку гідроізоляцію, яку потім маскують шаром ґрунту, гравію або піску. Завдяки цьому берег виглядає природно, а вода не просочується в ґрунт.

Система циркуляції та очищення є обов'язковою для більшості штучних водних об'єктів у фотозонах. Ставок або басейн із застійною водою швидко втрачає прозорість – особливо влітку, коли активізуються водорості. Стандартне рішення передбачає встановлення занурювального або берегового насоса, який

перекачує воду через механічний фільтр, ультрафіолетову лампу (для знищення одноклітинних водоростей) і біофільтр. Для невеликих декоративних ставків достатньо насоса з фільтром, для фонтанів і каскадів – потужнішої системи з регулюванням потоку води [16].

Окрему увагу при влаштуванні водойм у фотозонах приділяють безпеці відвідувачів. Якщо глибина перевищує 40–50 см, особливо в місцях масового скупчення людей, берегову лінію слід огороджувати декоративним парканом, ландшафтними валунами або висаджувати вздовж краю колючі чагарники. Також важливо передбачити пологі спуски до води або спеціальні містки, щоб уникнути випадкових падінь. Для дитячих фотозон глибина декоративних водойм не має перевищувати 30 см [21].

У таблиці 4.2, основні технічні вимоги до різних типів водних елементів у фотозонах.

Таблиця 4.2

Технічні вимоги до влаштування водних елементів у фотозонах

Тип водного елемента	Гідроізоляція	Циркуляція води	Мінімальний догляд	Безпека
1	2	3	4	5
Декоративний ставок (до 10 м ²)	ПВХ-плівка, ЕПДМ-мембрана	Фільтр + насос (не обов'язково для природного балансу)	1 раз на місяць	Пологий берег, рослини
Дзеркальний басейн	Бетон, рідка гума	Обов'язкова (насос + фільтр + УФ-лампа)	Щотижня	Бортник заввишки 10–15 см
Фонтан / каскад	Бетон, ПВХ-плівка	Насос високої потужності з регулятором	Після кожного використання (влітку)	Захист від бризок на доріжки
Сухий фонтан	Водонепроникна стяжка	Потужний насос точкового типу	Щоденна фільтрація	Антиковзке покриття плитки

Джерело: складено автором на основі [16, 19, 21]

Важливим аспектом є підготовка основи під водойму. Ґрунт на ділянці має бути ущільненим, без гострого каміння та коріння, яке може пошкодити гідроізоляцію. Перед укладанням плівки або заливанням бетону роблять піщану подушку товщиною 10–15 см або геотекстильний прошарок.

Окремо слід розглянути питання замерзання води взимку. Для регіонів із морозними зимами водойми глибиною менше 80–100 см промерзають до дна, що може пошкодити гідроізоляцію та насосне обладнання. У таких випадках на зиму воду зливають, а насоси демонтують. Виняток роблять лише для великих ставків із глибиною понад 1,5 м, де зимівля можлива без пошкоджень [23].

Поєднання води з електрикою вимагає особливої обережності. Усі кабелі для підводних світильників і насосів мають бути з подвійною ізоляцією та прокладатися в гофрованих трубах. Розподільчі коробки розміщують не ближче ніж за 1,5–2 м від урізу води. Насосне обладнання для фонтанів зазвичай монтують у спеціальних герметичних кесонах, що розташовані нижче рівня промерзання або на березі в технічному боксі.

4.3. Технології застосування інертних матеріалів

Інертні матеріали – камінь, гравій, галька, пісок, щебінь, декоративна крихта – у сучасному ландшафтному дизайні фотозон виконують не лише естетичну, але й практичну роль. Вони виступають природним дренажем, стабілізують ґрунт на схилах, запобігають ерозії, а також створюють фактурні переходи між різними зонами простору [22].

Найпоширенішим прийомом є гравійне або галькове покриття. У фотозонах його використовують для облаштування сухих русел, прибережної зони ставків, доріжок та майданчиків під арт-об'єктами. Головна перевага гравію – водопроникність: після дощу вода не застоюється, а йде в ґрунт. Завдяки цьому фотозона залишається сухою та чистою навіть після тривалої негоди. Крім того, гравій не потребує особливого догляду й не приваблює комах [24].

Для фотозон із високим відвідуванням рекомендують використовувати стабілізований гравій. Це суміш звичайного гравію (фракція 3–8 мм) і спеціального полімерного зв'язувача, який скріплює камінці між собою. У результаті утворюється тверда, але водопроникна поверхня, яка не розсипається,

не утворює колій і пилу. Такий матеріал ідеальний для активних фотозон, де люди постійно рухаються та стоять. Дренажна функція інертних матеріалів особливо цінна на глинистих ґрунтах, де вода часто застоюється. Під час влаштування фотозони шар гравію товщиною 15–20 см з геотекстилем у основі дозволяє ефективно відводити надлишкову вологу. Це запобігає утворенню калюж на доріжках та майданчиках. У місцях із найбільшим навантаженням (наприклад, перед декоративною конструкцією) шар гравію ущільнюють віброплитою.

Декоративна кам'яна крихта (мармурова, гранітна, кварцова, слюдяна) використовується для створення яскравих кольорових акцентів у фотозоні. На відміну від гравію, крихта має дрібнішу фракцію (1–5 мм) і насиченіший колір. Її насипають навколо дерев (створюючи «сухі кола» для акуратного вигляду), у зоні фонтанів, біля декоративних валунів або як самостійне кольорове тло для фотографування. Особливо популярною стала срібляста, біла, бежева та темно-сіра крихта, яка контрастує із зеленню газону [26].

Великі валуни та камені (фракція понад 30–50 см) використовують як композиційні елементи фотозони. Їх встановлюють на межі водойм, на схилах, біля сходів або як окремі арт-об'єкти. Технологія монтажу передбачає заглиблення каменю в ґрунт приблизно на 1/3 його висоти для стійкості. Якщо камінь розташований на газоні, під нього засипають піщану подушку. Для особливо великих валунів іноді роблять бетонну основу [22].

Важливим нюансом є підкладка під інертні матеріали. Щоб каміння не змішувалося з ґрунтом і не заростало бур'янами, перед засипанням гравію або крихти обов'язково укладають геотекстиль щільністю не менше 120–150 г/м². Це чорне або біле полотно з поліпропілену, яке пропускає воду, але утримує ґрунт знизу та не дає камінцям тонути. Без геотекстилю через 1–2 роки гравій замулиться та заросте травою.

Фракція матеріалу також має значення. Для доріжок і майданчиків під ногами використовують гравій фракції 8–20 мм – він не провалюється під вагою людини та не розлітається. Для декоративних насипів навколо конструкцій або в кашпо – дрібнішу фракцію 3–8 мм. Великий гравій (20–40 мм) і щебінь

застосовують для дренажних шарів або на схилах, де потрібна максимальна стійкість до змивання.

У табл. 4.3 доцільно подано порівняльну характеристику інертних матеріалів для фотозон.

Таблиця 4.3

Порівняння інертних матеріалів для використання у фотозонах

Матеріал	Фракція, мм	Водопроникність	Стійкість до ходьби	Декоративність	Догляд
Гравій природний	5–20	Висока	Середня (розсипається)	Низька/середня	Підсипання раз на рік
Стабілізований гравій	3–8	Висока	Висока	Середня	Майже не потребує
Галька морська	10–30	Висока	Висока	Висока	Періодичне промивання
Мармурова крихта	1–5	Висока	Низька (розлітається)	Дуже висока (колір)	Потребує оновлення
Декоративний пісок	0,1–2	Середня	Дуже низька	Висока (текстура)	Розноситься вітром

Джерело: складено автором на основі [22, 24, 26]

Безпека фотозони з інертними матеріалами вимагає уваги до дрібних фракцій. Дуже дрібний гравій (1–3 мм) може набиватися у взуття та розноситися за межі фотозони. Крім того, такий матеріал слизький на схилах. Тому для активних фотозон краще обирати стабілізований гравій або гальку окатаної форми без гострих країв.

4.4. Облаштування модульних конструкцій

Модульні конструкції останніми роками виділилися в окремий клас елементів для створення фотозон. Їхня головна перевага – мобільність: модулі можна швидко зібрати, розібрати, перемістити в інше місце або змінити конфігурацію залежно від події чи сезону. Це робить їх особливо цінними для

комерційних фотозон, які працюють на фестивалях, у торгових центрах, готелях або як тимчасові інсталяції [25].

Усі модульні конструкції можна поділити на три великі групи: каркасні модулі (дерев'яні, металеві або пластикові рами з різним заповненням), рослинні модулі (готові контейнери з адаптованими рослинами для вертикального озеленення або створення живих стін) та світлові модулі (LED-панелі, світлові куби, програмовані екрани). Каркасні модулі є найпоширенішими. Вони являють собою збірні конструкції з алюмінієвих, сталевих або дерев'яних профілів, які з'єднуються між собою за допомогою замків або болтів без зварювання. Розміри стандартного модуля зазвичай кратні 50 або 100 см, що дозволяє створювати різноманітні композиції: від невеликих фонових стін до багаторівневих лабіринтів. Заповненням виступають фанера, полікарбонат, акрил, дзеркальні панелі, тканина, рослинні вставки або навіть екрани для відеопроєкції.

Для фотозон важливо, щоб поверхня модулів не відблискувала надто сильно – матові текстури працюють краще. Також модулі мають бути стійкими до вітру (для вуличного використання) і мати антивандальне покриття (для міських громадських просторів). З'єднання між сусідніми модулями має бути щільним, без зазорів, які порушують цілісність фону на фотографії [25].

Рослинні модулі – це готові системи для вертикального озеленення. Вони складаються з пластикового або металевого каркаса, системи крапельного поливу, гідроізоляції та касет із субстратом, у які висаджуються невибагливі ґрунтопокровні рослини (плющ, хедер, різні види папороті, хлорофітум, традесканція). Головна перевага таких модулів – швидке створення «живої стіни» без очікування, поки рослини самі розростуться. Недолік – необхідність постійного автоматичного поливу та досвічування в темних куточках [24].

Рослинні модулі часто використовують для створення зелених фотозон у приміщеннях, де природне озеленення неможливе. Вони дозволяють отримати ефектну «живу» фотографію з мінімальним обслуговуванням (автополив + підрізування раз на 2–3 тижні). Світлові модулі – це LED-конструкції, які дають змогу не лише освітити фотозону, але й стати її головним візуальним елементом.

Найпростіший варіант – LED-стрічки, вмонтовані в алюмінієві профілі. Складніший – модульні світлові панелі, які з'єднуються між собою як конструктор. Такі панелі можуть змінювати колір, яскравість, працювати в динамічному режимі та навіть відтворювати прості відеосюжети [2].

Для весільних фотозон або романтичних локацій використовують модулі з м'яким теплим світлом із можливістю регулювання яскравості (диммери). Для сучасних мінімалістичних фотозон – жорсткі білі або кольорові LED-панелі з чіткими геометричними формами.

Монтаж модульних конструкцій не потребує спеціальних дозволів або фундаменту. Для вулиці достатньо встановити конструкцію на рівній твердій поверхні й зафіксувати її від вітру за допомогою гвинтових колів або бетонних блоків, задекорованих гравієм. У приміщенні модулі просто збираються на підлозі без додаткового кріплення.

У таблиці 4.4 подано порівняння характеристик різних типів модульних конструкцій для фотозон.

Таблиця 4.4

Порівняльна характеристика модульних конструкцій для фотозон

Тип модулів	Матеріал каркаса	Час монтажу	Мобільність	Термін служби	Особливості
Каркасні (фонові)	Алюміній, сталь, дерево	2–4 год (10 модулів)	Висока	5–10 років	Потребують рівної основи
Рослинні (вертикальні сади)	Пластик, оцинкована сталь	4–8 год	Низька (важкі)	3–5 років (рослини)	Потрібен автополив
Світлові LED-модулі	Алюміній, пластик	1–2 год	Дуже висока	5–7 років (LED)	Потребують електромережі
Комбіновані (світло + рослини)	Алюміній + пластик	3–6 год	Середня	3–5 років	Найскладніші в обслуговуванні

Джерело: складено автором на основі [2, 24, 25]

Важливим аспектом експлуатації модульних конструкцій у фотозонах є легкість очищення. Каркасні модулі з полікарбонату або акрилу потребують

регулярного протирання від пилу та відбитків пальців. Рослинні модулі вимагають періодичного видалення сухого листа та боротьби зі шкідниками. Світлові модулі варто витирати лише м'якою ганчіркою без хімічних реагентів. У негоду для вуличних модульних фотозон передбачають знімний захисний тент або можливість швидкого демонтажу. Для зимового періоду більшість модулів (крім деяких світлових) зберігають у закритих приміщеннях, оскільки мороз псує пластик, фарбу та рослини.

Сучасна практика показує, що модульні конструкції дають змогу створювати різноманітні фотозони з мінімальними витратами часу та зусиль. Їхня головна перевага – гнучкість: ту саму конструкцію можна трансформувати під будь-яку тематичну подію, змінивши лише окремі модулі або їхнє заповнення [25].

ВИСНОВКИ

У ході виконання даної роботи було проаналізовано особливості організації фотозон у контексті сучасного ландшафтного середовища та виокремлено головні засади їхнього проєктування. Проведений аналіз засвідчив, що фотозона на сьогодні втратила статус суто декоративної деталі простору. Вона перетворилася на вагомий композиційний, емоційний та функціональний складник громадських, рекреаційних і приватних територій. Оскільки через фотографію сучасна людина найчастіше взаємодіє з довкіллям, фотогенічність середовища стала одним із визначальних критеріїв ландшафтного проєктування.

1. У межах роботи з'ясовано, що на формування фотозон суттєво впливає природний рельєф місцевості. Рівнинні ділянки забезпечують легкість організації простору, однак часто потребують додаткових композиційних акцентів. Схили, пагорби та терасовані поверхні дають змогу створювати глибину кадру, вибудовувати перспективу та урізноманітнювати траєкторії руху відвідувачів. Застосування геопластики відкриває можливість змінювати просторове сприйняття території навіть на абсолютно пласких ділянках.
2. У процесі аналізу було визначено значну роль водних об'єктів у створенні фотозон. Річки, озера, декоративні ставки, фонтани та каскади формують емоційне забарвлення простору, створюють ефект дзеркального відбиття та візуально збільшують глибину композиції. Вода також позитивно впливає на психологічне сприйняття середовища та робить фотозони більш привабливими для відвідувачів. Водночас встановлено, що облаштування водних елементів вимагає дотримання технічних норм щодо гідроізоляції, циркуляції та очищення води.
3. Встановлено, що найбільш результативними є комплексні рішення, у яких усі компоненти середовища взаємодіють між собою та утворюють єдину композицію, а аналізом малих архітектурних форм визначено, що арки, перголи, гойдалки, скульптури та декоративні конструкції не лише

організують простір, але й стають композиційними домінантами фотозони. Вони допомагають створити впізнаваний образ території та забезпечують інтерактивність середовища.

4. Характеристики особливості створення фотозон у середовищі з переважанням рослинності показали, що лісові, паркові та відкриті ландшафти мають різний характер просторового сприйняття та потребують індивідуального підходу до організації композиції. Рослинність виконує не лише декоративну функцію, а й формує мікроклімат, створює тло для зйомки, пом'якшує простір та інтегрує архітектурні елементи в природне довкілля. Сучасні фотозони дедалі більше орієнтуються на принцип природності. Деревні групи, солітери, ліани, декоративні трави та ландшафтні квітники дозволяють формувати емоційно насичений і комфортний простір, який змінюється відповідно до сезону та природних умов.
5. Розглянуті технологічні аспекти облаштування фотозон вказали, що одним із найважливіших елементів є освітлення. Світло формує атмосферу простору у вечірній час, підкреслює рельєф, рослинність та архітектурні елементи. Правильно організоване декоративне освітлення значно підвищує естетичну цінність фотозони та покращує сприйняття простору на фотознімках. Крім того, у роботі вивчено технології застосування інертних матеріалів та модульних конструкцій. З'ясовано, що гравій, галька, декоративна крихта та природний камінь не лише покращують декоративність території, але й виконують важливі практичні функції – дренаж, стабілізацію ґрунту та захист від ерозії. Модульні конструкції, своєю чергою, забезпечують мобільність і можливість швидкої трансформації фотозони залежно від сезону або тематики заходу.

Отже, за результатами виконання роботи було встановлено, що сучасна фотозона є складною багатокомпонентною системою, у якій поєднуються природні, архітектурні та технологічні елементи. Ефективне формування фотозон

можливе лише за умови комплексного підходу до організації простору, врахування особливостей рельєфу, рослинності, освітлення, водних елементів та потреб людини. Саме гармонійне поєднання цих складових дозволяє створити естетично привабливе, функціональне та емоційно комфортне середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус В. І. Садово-паркове мистецтво : коротка історія розвитку та методи створення художніх садів. Київ : Науковий світ, 2001. 299 с.
2. Бухтіярова М. Ю., Гнатюк Л. Р. Роль освітлення у ландшафтному дизайні // Теорія та практика дизайну. 2022. № 26. С. 240–247.
3. Варивончик А. Тенденції та перспективи ландшафтного дизайну // Вісник КНУКіМ. 2022. № 46. С. 221–227.
4. Вотінов М. А. Ландшафтна архітектура : конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 73 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/228030148.pdf>
5. Вотінов М. А. Сучасні тенденції макетування в архітектурі / М. А. Вотінов // Еволюція уявлень в архітектурній і художній освіті: погляд в майбутнє : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 16–17 листоп. 2020 р. Харків, 2020. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/56871/>
6. Вотінов М. А., Смірнова О. В. Архітектурне проєктування та види візуалізації інноваційних архітектурних об'єктів // Комунальне господарство міст. Харків, 2023. № 180. С. 43–51.
7. Гирман О. О., Шевченко Л. С. Скарбниця ландшафтного дизайну Піт Удольф // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. 2016. № 43. С. 53–55.
8. Гула Є., Осадча А., Пільгук О. Вплив ландшафту на стиль у дизайні // Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2019. № 42. С. 34–39.
9. Де знайти і купити матеріали для архітектурного макетування. URL: <https://jak.koshachek.com/articles/de-znajti-i-kupiti-materiali-dljaarhitekturnogo.html>
10. Декоративні рослини. Каталог садових рослин. URL: <https://roslyny.com.ua/sadovi/dereva-1/verba>
11. Джемесюк О. І. Методичне забезпечення лекційного курсу з дисципліни «Макетування та робота в матеріалі». Чернігів, 2015. 21 с. URL: <http://surl.li/leksq> (дата звернення: 15.04.2026)

12. Дідик В. В., Максим'юк Т. М. Естетика та композиція ландшафту // Проєктування ландшафтних об'єктів: композиція та естетичні засади. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. С. 244.
13. Жирнов А. Д., Петроченкова В. А. Методичні рекомендації до практичних робіт і самостійної роботи з дисципліни «Моделювання та макетування у ландшафтному дизайні». Київ : НАКККиМ, 2021. 24 с.
14. Кисельов В. М., Кисельов В. В. Еволюція об'ємно-просторового моделювання в архітектурі. Одеса : Астропрінт, 2019. С. 180–184.
15. Козелець Т. І. Макетування як засіб професійного становлення майбутнього фахівця з дизайну // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 62, т. 2. С. 119–123. URL: http://pedagogyjournal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/25.pdf (дата звернення: 18.04.2026)
16. Крижановська Н. Я., Вотінов М. А., Смірнова О. В. Основи ландшафтно-архітектури та дизайну : підручник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 348 с.
17. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з дисципліни «Архітектурне проєктування: макет індивідуального житлового будинку» / уклад. М. А. Вотінов, О. В. Смірнова, А. Г. Солнцев. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 39 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/57667/> (дата звернення: 11.04.2026)
18. Опис ялівцю «Блю Чіп» – посадка і догляд. URL: <https://ua.supermg.com/sadovi-roslini/9901-opisjalivcju-blju-chip-posadka-i-dogljad-za-nim.html> (дата звернення: 12.05.2026)
19. Панченко Т. Ф. Ландшафтно-рекреаційне планування природно-заповідних територій : монографія. Київ : Логос, 2015. 176 с.
20. Під Києвом відкрився мальовничий парк з англійськими будиночками, водоспадами і кав'ярнею // ТиКиїв. URL: <https://tykyiv.com/news/pidkiievom-vidkrivsia-malovnichii-park-z-angliiskimi-budinochkami-vodospadami-ikaviarneiu/> (дата звернення: 4.05.2026)

21. Психологія ландшафтного дизайну. URL: <https://adirondak.com.ua/ua/a368720-psihologiya-landshaftnogo-dizajnu.html> (дата звернення: 21.04.2026)
22. Риндюк С. В., Семко Т. В. Сучасний ландшафтний дизайн як діяльність по організації середовища // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. 2020. № 34. С. 87–92.
23. Рожко Є. А., Косик О. І. Ландшафтний дизайн – екологічно-оздоровчий компонент сучасності // Теорія та практика дизайну. 2023. Вип. 27. С. 213–220.
24. Тимчишин Г. В. Деревна рослинність у фітодизайні, ландшафтній архітектурі та озелененні // Науковий вісник НЛТУ України. 2006. Вип. 16.4. С. 246–250.
25. Топіарі та нівакі – розкіш форм і розмірів // Клуб рослин. URL: <https://plants-club.ua/topiari-ta-nivaki-rozkish-form-i-rozmiriv4astyna-druga-nivaki68191> (дата звернення: 11.05.2026)
26. Усенко Є. В., Новік Г. В. Стилі ландшафтного дизайну: найвідоміші напрямки // Теорія та практика дизайну. 2022. № 26. С. 275–281.
27. Фрейдліна В. В. Роль садово-паркового мистецтва в культурі Японії // Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. URL: <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v34/53.pdf> (дата звернення: 23.04.2026)
28. Cholponov E. E., Matniyazov Z. E. The role of layout in architectural design // International Journal on Orange Technology. 2022. Vol. 4, Iss. 5. P. 54–62. URL: <https://journals.researchparks.org/index.php/IJOT/article/view/3082/2991> (дата звернення: 18.05.2026)
29. Eva Park, Віта-Поштова // Travels in Ukraine. URL: <https://travels.in.ua/uk-/object/5272/yeva-park> (дата звернення: 12.05.2026)
30. Frąckiewicz M. Вплив віртуальної реальності на архітектуру та дизайн. Warsaw, 2022. URL: <https://ts2.space/uk/> (дата звернення: 18.05.2026)